

SITUATION

#262

JUNI 2019
ÅRGÅNG 24

PRIS: 60 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

S T H L M

I åtta år bodde Lena Freij och hennes man ute – i tält, tunnlar, trappuppgångar och på toaletterna vid Brommaplan och Söder Mälarstrand: "Det kunde bli ett par timmars sömn. Sen kom städerna och de som tömmer myntboxen. Ibland öppnade de dörren och slängde några mynt på vår flit, såg att vi var slutkörda och behövde sova".

Lena Freij

"Jag har ofta tänkt på att pappa jobbade på häktet och låste in mig där ibland och att jag satt inlåst där den natten han dog"

NALEN

SONS OF THE EAST

LÖR 8/6

THE SLOW READERS CLUB

TIS 13/8

THE NOMADS LÖR 24/8

NOUVELLE VAGUE

LÖR 28/9

INTRODUCING NASHVILLE

FRE 11/10

TANGERINE DREAM

FRE 1/11

REGERINGSGATAN 74, STOCKHOLM. INFO & BILJETTER PÅ

WWW.NALEN.COM 2019

INNEHÅLL

JUNI 2019

Albin Flinkas

Han är Parkteaterns nya konstnärliga ledare från och med i år. Och tror att han kan vara den som gjort mest parkteater i stan – 13-14 produktioner. "Parkteaterns artister är kulturens fallskärmsjägare".

Sidan 14.

MAGNUS SANDBERG

CHRISTOFFER SKOGSMO

Sthlm från ovan

Med instagramkontot @sthlmbird har Christoffer Skogsmo – till vardags AD och fotograf på Tengboms arkitektkontor – gjort 177 inlägg med bilder av staden, tagna med drönare. "Jag gillar geometriska former man inte ser från marken".

Sidan 30.

Krönika: Ulf Stolt

"Morsgrisar och ett antal präriedammiga amerikanska fyllon."

Sidan 13.

Omslag #262

Anneli Hildonen
fotograferade
Lena Freij.

ANNELI HILDONEN

"Jag har haft kontakt med dem hela tiden, vykort och telefon."

Lena Freij planerar att skriva tre brev, ett till var och en av sina söner. För det finns saker hon vill berätta för dem som sitt liv. "Det handlar om barnen, det är det som dyker upp, barnen. Hur det blivit för dem på grund av mig".

Sidan 20.

ALLTID I SITUATION STHLM

7 Brillant

Kristian Russell, illustratör.

10 Gata fram och tillbaka

Stora Mejstens gränd, Södermalm.

12 Situation Waldersten

Månadens bild av konstnären Jesper Waldersten.

45 Korsord

Lös månadens kryss.

46 Svepet

Markus Granseth, Spångs orkester, Edda Magnason med mera.

48 Dåtid Sthlm

Juni 1973.

GATUPLANET

5 Säljaren

Jan Wallin, Centralstationen.

18,28 Med egna ord

Säljarnas sidor – texter från gatan.

38 Min Plats

Tomas Liljebrikk, Gästorget.

40 I gatuplanet

- Bo Hellenfors hatt
- Värst läge i Stockholm
- Narkotikabrotten ökar
- Tredubblad slutenvärd.

SITUATION

REDAKTION **Chefredaktör och ansvarig utgivare** Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-54595390 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se

Art Director Johan Olsson **Webbredaktör** Jenny Lindroth **Medverkande fotografer och illustratörer** Anneli Hildonen, Martina Holmberg, Christoffer Skogsmo, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se

Tryck V-Tab 2015 **Räckvidd** 97 000 läsare (Orvesto konsument helår 2018) **Upplaga** 18 000 ex/mån (TS helår 2018) **ISSN**: 1400-4437 **LEDNING & ADMINISTRATION** VD Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-54595387 **Adress** Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm **Tel** 08-54595381 **Fax** 08-6687909 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Plusgiro/Bankgiro** pg. 25 59 89-6 bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-54595388 **Samordnare** Ingemari Olofsson, ingemari@situationsthlm.se, 08-54595381, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-54595381 **Telefonnummer distribution** 08-54595381 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8–15

Organisationsnummer 8024 11-1497 **Plusgiro/Bankgiro** pg. 28 19 18-3 bg. 5357-3259 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-54595394, Catharina Persson, catharina.persson@mediakraft.se, 070-421 02 80 Robert Wallner, robert.wallner@mediakraft.se, 070-992 53 43

Privatprenumeration 11 nummer kostar 660 kronor **E-post** situationsthlm@pressdata.se

441 Tryck 428

Visa kollektivkurage.

Din uppmärksamhet gör skillnad.
Ring SL:s trygghetsnummer 020-120 25 25
så är hjälp aldrig långt borta om någon
stör eller förstör. Vi svarar dygnet runt och
skickar trygghetspersonal dit det behövs.
Att resa kollektivt är att resa tillsammans.

FAKTA HEMLÖSHET

33 250 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

I Stockholm vistas enligt den senaste mätningen 7 247 hemlösa personer och av dessa lever 1 558 i akut hemlöshet.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidningssäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen - i sig - fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skrivverksamhet och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Närmare 80 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positiv förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

"En dam utanför Slussen var min första kund."

Jan Wallin

Vilket var det första numret du sålde?

– Det var det med Lukas Moodysson på omslaget i oktober 2013.

Vem sålde du första tidningen till?

– Det var en dam utanför Slussen som var min första kund. Hon frågade hur det gick att sälja tidningen, jag svarade att jag inte visste riktigt då det var den första jag sålde.

Hur kändes det?

– Lite pirrigt, en ny grej, men jag hade ju sett hur en del andra gjorde, pratade lite, gick omkring. Det var kul från början, sen när man kom igång.

Jan Wallin säljer tidningen på Centralstationen, nere vid pendeltågspåren. I Situation Sthlm # 249 mars 2019, var han intervjuad över 8 sidor och på omslaget av tidningen.

Situationist Under alla broar, precis som i låten Jan Malmsjö sjöng.

Låt *Situation Sthlms* säljare bli en del av ditt sociala medieflöde. Följ oss på Instagram: @situationsthlm.

UR ARKIVET: # 249, MAJ 2018

Konstnär **Jesper Waldersten** berättar att **Katla** och **Iron Maiden** nog bidragit mest till hur hans tecknande blivit, drogpriserna sjunker i staden, cementfabriken på Lövholmen har bidragit med cement till miljonprogrammen och en massa andra

byggen i Stockholm och dansösen **Ambra Succi** sätter upp föreställningen *Lyssna*.

Sofia Holpp gör hållbara smycken, **Johan Lindström** släpper plattan *Music for Empty Halls*, **Ika Johannesson** ger ut antologin *Sex*, **Slowgold** spelar på Gröna Lund och punken porträtteras i fotoboken "Sthlm77". Forskaren **Johan Kakko** ser att mindfullnes kan hjälpa mot återfall och Hammarbybacken måste saneras. Och vi tipsar om att kort-dokumentären *Spårvidshinder* på SVT Play är värd att kolla upp.

SAGT I SOCIALA MEDIER

INSTAGRAM @pascalidou **Och jag som alltid undrat varför jag inte får pryda er fina, viktiga tidning. Nu ser jag. Vilken gangsterbild.**

INSTAGRAM @sailon68 **Fint att träffa Markku idag. Kikar förbi Liljeholmen snart och köper tidningen såklart!**

FACEBOOK @Karl Roger Zetterström **Henne köpte jag en blaska av i förgår. Hon lärde mig vad QR-kod är för något. Mycket trevlig och pedagogisk kvinna!**

FACEBOOK @ Kättrin Asplund **Mitt i stressen så hör man hans fina röst, som en lugn oas.**

Instagram: @situationsthlm

Facebook: Situation Sthlm

Twitter: @SituationSthlm1

Linnea Malmström (via Facebook):

Min favorittrubadur! Har alltid en tjuga eller två med mig ifall han dyker upp!

Om Per Hellberg i anslutning till reportaget om gatumusikanter i stan från #260.

Ledare

Kvar av en promenad

DET VAR i vintras någon gång som jag och Lena Freij först började tala om att hon skulle vara på omslaget av tidningen. Och att vi skulle prata om en text hon skrev i tidningen för några år sedan om en promenad. Jag citerar en liten del av texten: "Jag går Västerlånggatan mot stan. Går förbi nummer 56 där mamma är född och uppvuxen, tittar upp emot fönstret där hon bodde".

Det försiggick en del geografiska förflyttningar mellan de olika textdelarna, den slutade sedan

med att hon gick in på Centralstationen och ställde sig och sålde tidningar.

Planen först var att vänta in våren, gå promenaden precis som hon tecknat ned den, fotografera och det var själva grejen. Men när våren dröjde och vi satte oss ner och började prata blev det en annan, lite större, djupare och bredare berättelse.

Men intervjun lutar sig fortfarande lite mot den där texten om promenaden genom staden hon gick, och skrev om, för längesen.

ALBIN FLINKAS ÄR ny konstnärlig ledare för Parkteatern – vars skådespelare han ser som stadens fallskärmsjägare i ur och skur-kultur.

– Vi ställer in färre och färre föreställningar och vi gör det aldrig på förhand. Även om det är hagel ute är ensemblen på plats, värmer upp, klär om, sminkar på.

Kocken Anna Broms ska duellera i matsvinn på Smaka på Stockholm i Kungsträdgården.

– Jag tror att vi har en halvtimme på oss och ska laga nåt utifrån ett tema.

Och instagramkontot @sthlmbird tar bilder med drönare och ger ett annat perspektiv av stan.

Detta – och mycket annat – har du nu framför dig att läsa om på de 48 sidor som återstår att bläddras fram av juninumret.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Kristian Russell

Kristian Russell gör Gröna Lunds konsertaffischer för hand och med Wacom-penna.

– Jag en av dom som tidigt anammade vektorisering och färgläggning i Illustrator från 1996 då illustration alltmer levererades per mail. Mina färgkombinationer då utmärkte mina tidiga alster och blev lite mitt signum. Jag är en stor fan av tyska expressionister men gillar även mjukare färgställningar som man ser till exempel hos impressionisterna, Gary Hume eller Georgia O'keefe.

– I början var verken mer 2-dimensionella och hade hårdare skuggning. Jag lägger ofta till delar som kläddetaljer, instrument, armar, händer och även förtydligar frisyrer som ser suddiga ut i foton.

– Nittio procent av det du ser i affischerna är handritat. Wacom-penna används också men linjerna där blir skarpare jämfört med handritade och scannade linjer. Jag använder båda för att få olika effekter i det digitala.

– För det handgjorda är mina influenser bland andra Ernst-Ludwig Kirschner, Raphael, Andy Warhol, Gerald Scarfe, Aubrey Beardsley och Gauguin. Även psykedeliska affischkonstruörer som Gary Grimshaw, Stanley Mouse & Nigel Waymouth var starka influenser i början.

– Photoshopeffekter finns i Illustrator så det är annorlunda hur jag jobbade förr, jag ritade och sen vektoriserade i gamla programmet Streamline.

BERÄTTAT FÖR **ULF STOLT**
ILLUSTRERAT AV **KRISTIAN RUSSELL**

HUVUDSTAN

149

Stockholmares liv kan räddas per år, enligt Cykelfrämjandets uträkning och målsättning fram till 2030. I dag sker 7 procent av alla resor inom länet per cykel, målsättningen för den regionala cykelplanen är att 20 procent av resorna ska ske med cykel 2030.

De samhällsekonomiska vinsterna med ökat cyklande beräknas bli cirka 6,2 miljarder 2030, och att 149 för tidiga dödsfall kan undvikas. Om den regionala cykelplanen når målet. Andra beräknade hälsovinster är bland annat minskad risk för hjärt- och kärlsjukdomar samt diabetes typ 2.

Stockholmsguider oroliga för turisterna

TURISM I sommar beräknas 284 kryssningsfartyg komma hit med 700 000 besökare. Det är siffror som oroar FSAG, Föreningen Stockholms auktoriserade guider. Det som oroar dem är dagens trafiksituation i innerstaden, med vägarbeten och hinder.

– Framkomligheten är helt enkelt usel detta år, säger Karin Olsson Trollmo, FSAG.

Enligt deras beräkningar kommer det vara dagar då sex kryssningsfartyg lagt till i Stockholm, dagar med 260 turistbussar i trafiken i city. Samtidigt. Hon tycker att staden – som framgångsrikt marknadsfört Stockholm som turistmål – bör ta ett större ansvar för hur det ska fungera när turisterna väl är här.

– Sommarens trafiksituation kommer att försämra våra besökares upplevelse av Stockholm.

ULF STOLT

Mario Degado auktoriserad turistguide i Stockholm med några besökare i Gamla stan.

LESSELÖTTE VAN DER MEIJUS

"Om krogen i markplan stör så jäkla mycket så finns ju alltid Enköping", ska det ha stått på en sticker på en lyktstolpe någon gång. Eller så flyttar ni inte hit alls."

Emil Viksell på Gaffa.se om att klagomål från boende stänger musikställen i stan som funnits långt innan personen flyttade in.

Tillbaka till det judiska arvet

MUSEUM Själagårdsgatan 19 i Gamla stan har varit polisstation, auktionshus och sjömanskapell. Men här låg också en synagoga 1795-1870 – Stockholms äldst bevarade. På nationaldagen flyttar Judiska museet in

på adressen där allt började, där de första judarna i Sverige formade en gemenskap.

– Det finns något mycket allmänmänskligt i den judiska berättelsen om att hitta en plats i det svenska samhället, säger museichefen Christina Gamstorp.

Här finns även ett bortglömt judiskt kulturarv, som dolt dekorationsmåleri, den gamla kvinnoläktaren och predikstolen från 1832 som länge gick under kategorin "okänd kyrka".

– Betydelsen av att sänka trösklarna till det judiska är viktigare än någonsin. Att belysa hur vi människor faktiskt lyckas stå ut med varandra, trots våra olikheter, och att lyfta fram det som förenar snarare än skiljer oss åt.

MARIA HAGSTRÖM

SHIRAZ SHAIKH

Sårbara kommuner

E-HÄLSA Bara 13 procent av de svarande kommunerna i Socialstyrelsens nya rapport om e-hälsa och välfärdsteknik har en stark autentisering för samtliga system som hanterar personuppgifter. De uppgifterna kan dock vara lika känsliga som de personuppgifter som hanteras av hälso- och sjukvården och kan handla om missbruk, familjesituation, psykiska funktionshinder och ekonomi.

– Det är illa. I takt med att digitaliseringen ökar måste man kunna

ANVÄRARE

känna sig trygg med att ens personuppgifter är skyddade, säger Dick Lindberg, utredare vid Socialstyrelsen.

20 av 26 kommuner i Stockholms län deltog i rapporten.

ULF STOLT

Kocken **Anna Broms** medverkar i festivalen Smaka på Stockholm.

Duell med matsvinn i Kungsan

DEN 8 JUNI deltar kocken Anna Broms i en av Smaka på Stockholms kockdueller. Med matsvinn från festivalens restauranger ska hon tillaga en rätt på Stora scenen i Kungsträdgården.

– Jag tror att vi har en halvtimme på oss och ska laga till nåt utifrån ett tema. Förutsättningarna är begränsade och jag har inte fått veta vem jag duellerar mot. Det blir som att gå ut på

en bräda och hoppa. Men det är mest en rolig grej.

Anna Broms driver i vanliga fall restaurangen Broms på Östermalm och Glöd på Djurgården.

– Vi tänker mycket på matsvinn, allt som går att använda ska användas, från grönsaksskal till buljong. Vi strävar efter noll svinn.

Smaka på Stockholm har ett särskilt fokus på framtidens mat, vad ser du att vi äter då?

– Vi går helt klart mot en grön framtid. Det finns så mycket vi kan äta i naturen, till exempel alger som kan användas till allt från sallader till att smaksätta knäckebröd. Jag tror inte på att förbjuda nåt, men att hitta en balans och hållbarhet. Köttet blir mer ett tillbehör till grönsakerna, en krydda – kostcirkeln förändras.

MARIA HAGSTRÖM

1/2

till en miljard engångsförpackningar och muggar används i Sverige varje år. I begreppet ingår även bägare för glass och sallad man plockar själv. Siffran motsvarar 50 – 100 engångsmuggar per person och år.

I den livcykelanalys av IVL Svenska Miljöinstitutet som gjorts på uppdrag av Håll Sverige Rent framgår att engångsmuggen är betydligt sämre för miljön än flergångsmuggen.

Och flest engångsmuggar används – även om analysen inte utförts på ett sånt sätt att det går att utläsa användningen på stadsnivå – i Stockholm.

TOLV

utvecklare på det Stockholmsbaserade startup-företaget Togee Technologies är nu klara. Appen Togee är världens första mobila app för interaktiv skärmdelning. Nu blir det möjligt för flera användare att kommentera, skissa och videochatta i realtid, i en och samma skärmdelning.

– Det är hög tid att mobilanvändare optimerar sin skärmtid, säger Daniel Diegelman, CEO.

Appen lanseras i juni på App Store och Google Play.

"Viktigt att vårt samhälle erbjuder teater på teckenspråk."

Mindy Drapsa, sedan 1 maj ny konstnärlig ledare på Riksteaterns Tyst teater.

Stora Mejtens gränd, Södermalm 13.19-13.57

Beskrivningen av ett personrån på ett anslag vid hundrastgården, en tvåkrona på en sten vid kyrkan, en öppen dörr, hundskall, pappersblommor i några fönster och pil in till en cykelled. Sett och hört på Stora Mejtens gränd.

TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG

PÅ STOLPEN i hörnet Skånegatan, under Herr Gårmskylten, sitter en mindre grön skylt med en cykel, en pil in mot Stora Mejtens gränd och texten "Nynäsleden". Det kommer en grupp unga skolbarn gående bortifrån vändplanen utmed det röda trästaketet som gränsar kolonilotterna, och en av dem tar ett sista bett i ett äpple innan han lobbar det över staketet och in i en av trädgårdarna.

I tre av de fem mellersta dub-belfönstren på andra sidan gatan har barn – förskolan Stenkolet ligger här – gjort pappersblommor i formen av urklipta händer i olika färger, samt en del fåglar och insekter, och tejpat

på insidan av rutorna.

Skrivet på en bleknad och handmålad skylt vid grinden in till koloniområdet: "Området anlades 1906 och är därmed ett av de äldsta i Stockholm. Marken ägs av Stockholms stad som arrenderar ut den till Barnängens Koloniträdgårdsförening. Här finns 29 lotter".

Klottersaneringen på staketet till förskolegården mittemot ett inte så estetiskt lyckat projekt.

VID NUMMER ÅTTA leder 38 trappsteg över tre etage upp i parken.

Lika många människor som hundar i rastgården. En mindre brun hund

och en större svartvit skäller runt vid campingbordet och trädet. Vid bänken intill en äldre kvinna i svart, hennes vita pudel ligger stilla mellan hennes fötter, ser ointresserad på de andra hundarna.

På anslagstavlan vid hundrastplatsen en upptejpad A4, text i typsnittet Calibri uppdragen till 36 punkter: "Ni två damer som rastade era hundar i hundgården vid 00.30 natten mellan lördagen 27/4 och söndag den 28/4" – typsnittet minskas ner till 14 punkter – "som bevittnade när min 15-åriga son och hans vän blir rånade av 4 maskerade betydligt större killar. Ni stod och tittade på en

stund, innan ni sedan bara vänder och går därifrån...(??!?!?)". Texten dras upp till 36 punkter igen: "Att ni inte skäms!!".

Det röda trähuset vid nummer tolv – här viker gatan höger och stiger sig upp mot Sofia kyrka – står med den gröna ytterdörren öppen. Två stolar i solen, lågt bord, mellan tuggorna ställer de ner sina tallrikar på bordet.

Två damer vid andra bänken på höger sida, en av dem sitter, hon i röd jacka står framför bänken. När jag passerar nickar damen i röd jacka upp mot kyrkan: "...och blommorna också. Men de kom senare sen hans barn, tror de tog tåget".

EN RÖD SKÅPBIL från ett brandskydds-företag – det här är några dagar efter branden i katedralen i Notre-Dame – står parkerad utanför kyrkan. Chauffören plus en annan man bär in några emballage genom en sidodörr. Två runda stenar på varje sida, en kort bit stenläggning över gräskanten som avskiljer kyrkans område mot vägen. På en av stenarna en tvåkrona.

En joggare i gula kortbyxor stannar till och stretchar baksidan av låren stödd mot staketet innan han fortsätter backen ner.

Endast kyrkobesökare tillåts parkera 4 timmar alla dagar mellan 09-22. 🚗

- Det finns fan inget bättre
än att pissa ute i det fria.

- Jag tycker om
Carbonara.

De tunna romanerna

Ulf Stolt

Jag köper bara tunna böcker numera. Är inlagen tjockare än en centimeter avstår jag att införskaffa boken, oavsett hur hyllad och omtalad titeln än är, för jag vet att jag aldrig kommer att läsa ut den. Jag har en hel trave böcker på nattduksbordet som är tjockare och som det syns ett invikt hörn i någonstans den första tredjedelen och sedan har den förblivit liggande i traven.

Jag vet inte varför egentligen.

Jag har som många andra i min generation slafsat i mig närmast ohälsosamma

mängder fetnackade romaner genom åren – underbara läs-upplevelser många av dem, somliga ett svårsmält blåställs-jobb av strikt bibliofil karaktär. Men efter bland annat Karl Ove Knausgårds *Min Kamp*-svit, Roberto Bolaños *2666*, lite blandat Lundell, några europeiska morsgrisar och ett antal präriedammiga amerikanska fyllon så var det som att jag kom till en gräns.

Vill jag ha alla de här orden? Från en och samma person? I samma berättelse? Ville jag investera så mycket tid i relationen?

Var jag verkligen intresserad?

Och någonstans i utvecklandet av den frågeställningen – det kan också ha varit några år tidigare, tidslinjen

inte helt nykritad i minnet – tilldelas den franske författaren Patrick Modiano Nobelpriset i litteratur.

Jag hade aldrig hört talas om honom – i genomsnitt brukar jag känna till namnet på ungefär var tredje litteraturpristagare – och kände ingen stingande smitta att söka mig mot honom efter utnämningen, men när jag gick förbi ett utställningsbord på en bokhandel och såg några av hans böcker stannade jag till.

Alla var tunna. Somliga på knappt hundra sidor. Många av böckerna hade lite kryptiska, diffusa och svalt

sina minnen, sin vilshenhet och sina begär, sina förluster och dunkla motiv, sina yttre begräsningar.

Författaren tycktes uppenbart, sett till böckernas sidomfång, mån om mig. Och sig själv. Och tiden.

Han verkade helt enkelt vänlig nog att tygla sitt romanbygge, inte bara låta det virvla vidare och samla på sig och idissla framåt. Kanske av insikten – vilken han troligen i så fall smittats av under uppväxten i Paris och berättelserna från okkupationen – att livet och tiden inte är oändlig.

Och därför gällde det att förädla sitt stoff.

VI VEK RUNT ett gathörn någonstans i Marais.

Klockan kanske tio på kvällen. Januari. Några grader över noll. Hennes arm krokad i min.

Jag hade aldrig varit på platsen tidigare, men kände ändå omedelbart igen mig – inte på ett geografiskt vis, att jag per kartblad kunde klargöra var jag exakt befann mig.

Jag kan inte heller påstå att jag på något yttre vis passade in där. Men jag förstod platsen. Dess kollektiva minne tycktes uppstå i mig på samma gång vi kom runt gathörnet. För att jag omedvetet bar dess berättelse i mig, från någonting jag läst.

Som varit tunt nog att ta sig igenom.

"Europeiska morsgrisar och ett antal präriedammiga amerikanska fyllon."

associationsrika titlar – *De yttre boulevarderna*, *Minnets kvarter*, *De dunkla butikernas gata*, *På den förlorade ungdomens café*, *För att du inte ska gå vilse i kvarteret*.

Jag bläddrade i några. Läste en första mening här, en sista mening där.

DET FANNS SÅ tydligt en storstad närvarande i de här berättelserna, det förstod jag bara av att läsa titlarna. Jag hann uppfatta konturerna av breda gator, människor som levde, eller försökte leva, sina liv där med

---

Lite mer galna genreöverskridanden blir det nu när Albin Flinkas tagit över som Parkteaterns konstnärliga ledare. Han gillar utomhusteaterns direkthet och kallar dess artister för kulturens fallskärmsjägare. Han har själv varit en av dem – kanske flest gånger av alla. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MAGNUS SANDBERG**

I UR OCH SKUR-KULTUR

Två plusgrader och snöglopp i Vita Bergen, ändå satt där 200 människor med täckjackor, paraplyer och värmepåsar och väntade på att föreställningen skulle börja. Den gången var ensemblen tvungen att meddela att de inte kunde spela som planerat, det var för riskabelt. Men däremot, om alla flyttade närmare varandra så kunde de bjuda på en liten akustisk konsertversion.

– Det var total magi. Några liknade grejer har jag varit med om under de år jag spelat på Parkteatern, när vår publik står ut med vad som helst för att få se föreställningarna.

Albin Flinkas tror att han kan vara den som har gjort mest parkteater i stan – 13-14 produktioner. Han har lärt sig att vad som helst kan hända i parker och på torg, som att fordon går sönder och orsakar stopp på E18, scentält blåser omkull eller en mås skiter på sångarens huvud.

– Vi kan ju inte helt förutse vad som ska hända, det är det som är så häftigt också

och som gör att många artister vill komma tillbaka år efter år. Parkteatern är nåt väldigt speciellt, ingen annanstans finns utomhusteatrar i den här omfattningen. Vi rullar ut 63 olika gratisföreställningar i staden under tre månader.

I år tar han över som chef och konstnärlig ledare för Parkteatern, och dess 78:e säsong. I kontoret på Djurgården har han tapetserat en av väggarna med teateraffischer. Han vattnar snabbt två blommor, tar sin väska och går ut i Galärparken. Han ska efter intervjun cykla in till city, delta på namngivningsceremonin för Benny Fredrikssons Torg och senare ta tåget

VÅR PUBLIK STÅR UT MED VAD SOM HELST FÖR ATT FÅ SE FÖRESTÄLLNINGARNA.

norrut. Det är en hektisk vecka. ”Snart blir det lugnare”, som det brukar heta. Men han har en hel sommar full av teater framför sig.

– Det är ett jättepussel att få ihop allting. Och makalöst många möten.

Var det lätt att tacka ja till tjänsten?

– Det var mycket lätt att vilja, och det var väldigt hedrande, men eftersom jag tycker att Parkteatern är den allra finaste kulturskatt som vi har i den här stan är det också lätt att bli skraj: har jag rätt att leda det här?

Om det inte vore för att han tidigare varit biträdande chef under Sissela Kyles tid som Parkteaterns konstnärliga ledare och därmed sett vad som går att göra och fått egna idéer om hur han skulle vilja utveckla verksamheten, hade han kanske inte tackat ja.

– Jag hoppar nu och gör ett försök. Vi har ansträngt oss oerhört för att det här ska bli en bra säsong och jag tror att det blir bra. Annars får jag hitta andra sätt att betala ►

VI HAR JU INTE DET FOKUS SOM MAN FÅR PÅ EN VANLIG SCEN DÄR MAN SLÄCKER LAMPORNA OCH FOLK HAR TAGIT PÅ SIG EN SLIPS.

hyran. Det här är för fint, för stort och för viktigt för stockholmarna, för att det ska vara nån slags karriärstege för mig.

I GALÄRPARKEN SKINER solen på ensemblen som repeterar den nyskrivna musikalen om cirkusartisten Elvira Madigan. Det är i den här parken det spelas flest gånger, eftersom Djurgården är så välbesökt under sommaren. Men 75 procent av spelplatserna ligger utanför tullarna, i allt från Husby till Farsta. En ny scen för i år finns i Slakthusområdet.

– Det är ett ruffigt område med historia och karaktär. De har börjat etablera en helt ny stadsdel där, en blandning av bostäder, industrier, medborgarytor och kultur. Och då vill vi väldigt gärna vara med.

Parkteatern håller till i Förbindelsehallen, för första gången under tak, med ”parkeringen som park”, som det heter i programbladet.

– Förbindelsehallen ser ut som en gammal tågstation, med 30 meter högt i tak, tegelväggar, betonggolv och stora portar som kommer att stå öppna. Att det är under

tak ser vi som en möjlighet. Jag älskar rök och ljuseffekter, det kan vi inte använda annars.

I föreställningen Salong Fux möts musik, teater, dans, cirkus, akrobatik och burlesk. Den framförs två gånger i Vitabergsparken i en familjevänlig version, för att sedan bli mer barnförbjuden i Slakthusområdet.

– Det är kittlande, lite provokativt och normlöst. Det har funnits ett sug efter den galna blandformen där massa discipliner får plats. Det har jag velat få in mer av i Parkteatern. Jag är väldigt förtjust i det här uppbrutna och genreöverskridande.

Albin Flinkas har tidigare varit konstnärlig ledare för Soppteatern. Han säger att han gillar det lite kortare formatet som finns både där och på Parkteatern.

– Personligen tycker jag att det är lite lättare att ta till sig föreställningar som är lite kortare. Man kan tycka vad man vill om Youtube-ifieringen, snuttifieringen och serie-ifieringen, att man har kortare ”attention span”, men det har jag också.

Dessutom tilltalas han av det direkta till-

talet som måste finnas när människor äter soppa eller är utomhus och äter glass och dricker rosévin.

– Det är opräktigt, opretentiöst och man måste direkt etablera en kontakt. Vi har ju inte det fokus som man får på en vanlig scen där man släcker lamporna och folk har tagit på sig en slips. Här tappar vi folk om vi inte hittar på nåt bra direkt.

Han berättar att Parkteatern är otroligt efterlängtat, att det finns en stampublik som engagerar sig och tjatar: kom till min park, kom till min lund, spela det här.

– En del hör av sig och vill ha programmet så tidigt som möjligt för att de planerar sin semester utifrån det. Det är verkligen en stark sommartradition. En del ringer vid dåligt väder och frågar säger: ”det är så kallt, spelar ni ikväll?” Förutom förra sommaren: ”det är så varmt, spelar ni?”

Hur ofta tvingas ni ställa in på grund av vädret?

– Vi måste ha ljudteknik när vi är utomhus för att folk ska höra och förut gick högtalarna sönder om det regnade, men det gör de inte längre. Vi ställer in färre och färre föreställningar och vi gör det aldrig i förhand. Även om det är hagel ute är ensemblen på plats, värmer upp, klär om, sminkar på. Parkteaterns artister är kulturens fallskärmsjägare på nåt vis, de bara kastar sig ut i vilka väder som helst. ☹

ALBIN FLINKAS FÖDD: 1979 i Täby YRKE: Skådespelare och regissör GJORT: Han har bland annat arbetat på Dramaten, Vasateatern, Göta Lejon, Radioteatern och Sveriges Television. Sedan flera år är han knuten till Stockholms stadsteater och har varit konstnärlig ledare för Klara soppteater. **AKTUELL:** Konstnärlig ledare och verksamhetschef för Parkteatern, som har premiär 31 maj.

110
kronor
i månaden

Tillsammans är vi

700 000

akademiker som skapar trygghet

Gå med på akademikernasakassa.se/blimedlem

☎ 08-412 33 00

✉ info@akademikernasakassa.se

🏠 akademikernasakassa.se

Akademikernas
a-kassa.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Perfekta.

● Är jag perfekt? Är du perfekt?

Minst av alla jag. Perfekt, det finns inte några perfekta människor, inget perfekt av någonting. Det finns bara perfektionism; en smittsam sjukdom, liksom kommunism, nazism, kapitalism.

En dröm om världen, människan, en science-fiction dröm om något som man aldrig kan nå. Perfekt människa, perfekt värld.

Det kraschar och ruineras som sjukdomen perfektionism har skapat på både den lilla människans nivå och i den stora världens nivå fyller en hylla med historieböcker och är oräkneliga i mängden.

HÄGERSKRIKAN

En vecka

● Jag funderade i måndags att jag skulle ringa på tisdag och fråga på onsdag om du ville på torsdag komma på fredag och fika på lördag och bara sopta på söndag?

LENA FREIJ

Greta du Greta

● Vilken underbar tonåring du är. Det som du sade i ditt tal i Italien – "Agera som ditt hus skulle vara i lågor och brinna, jorden är i lågor och brinner!" Det var det klokaste och finaste jag hört i hela mitt liv, och jag är 64 år.

Din skolstrejk, varför gå i skolan? När Arktis smälter, skogarna brinner bort och havet har snart mer död sediment och plast än fiskar och kräftdjur. Varför gå i skolan? Om man inte har en framtid att leva för? Bravo Greta. Fortsätt så, det görs mer och mer idag för miljön men inte tillräckligt, tyvärr. Det finns fortfarande en del politiska och ekonomiska krafter som struntar i hur allvarligt situationen är – att ditt hus, jorden, är i lågor.

HÄGERSKRIKAN

FÖLJ OSS PÅ
INSTAGRAM

@situationsthlm

Dagges funderingar

● Pippi Långstrump frågade sin okända kusin – Vad är det för skillnad på prickig korv och schweizerost?
Svar: Den ena har prickar och den andra har hål. Men dom är lika goda på en limpsmörgås fick hon till svar!

Vilket är smartast – Sunt bondförnuft eller en dator?

Är en zebra svart med vita ränder eller vit med svarta ränder? Är detta viktigt att veta?

Kan man ringmärka en flygande örn och sen tro att man äger den?

Hur äpplet kom till har vi inte med att göra för det finns allt för många teorier om det.

Bra sak att komma ihåg: Gör en sak i taget och gör det klart innan du börjar med nästa. Det finns undantag: Prioritera det som är viktigast. Sen kan man ta en liten paus och fortsätta med det som har lägre prioritet.

DAGGE

Shimanava

● På slätten nedanför intill berget Shimanava där har jag gjort upp en lägereld.

Där kan jag grilla allting som jag fångat själv och vid floden som flyter strax nedanför.

Precis som den bör.

Här fångar jag min fisk. Den steker jag vid elden precis som alla andra gör och när dagen blir för varm kan jag svalka mitt huvud, mina fötter precis som alla andra alla alltid gjort.

Precis som alltid förr.

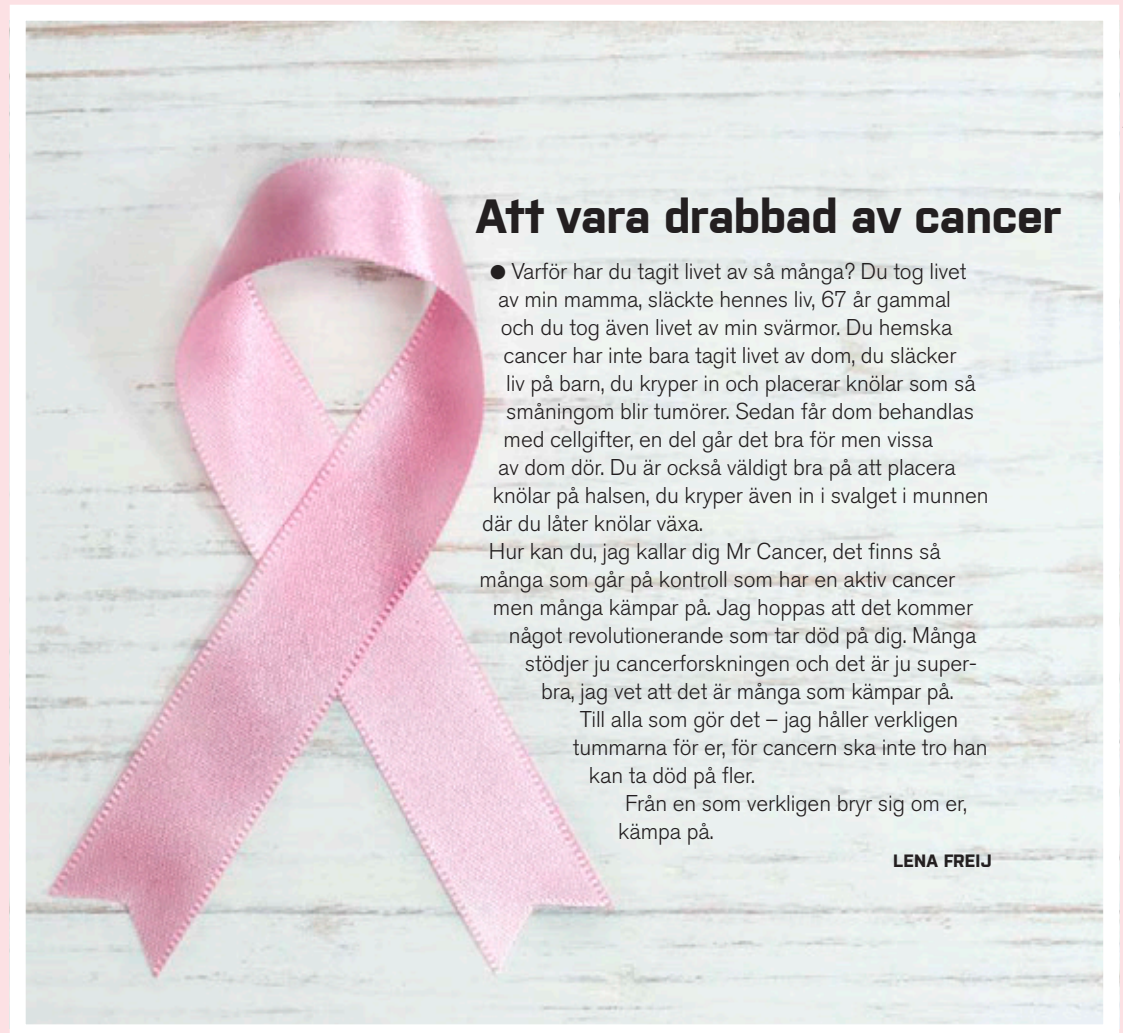
På natten breder jag ut min filt och tar min rygsäck som huvudkudde och ytterligare en filt som håller nattens kyla borta.

Nätterna är korta och dagarna är långa och varma, sen börjar allting om från början.

Precis som alltid förr.

Precis som det bör.

MARKKU

Att vara drabbad av cancer

● Varför har du tagit livet av så många? Du tog livet av min mamma, släckte hennes liv, 67 år gammal och du tog även livet av min svärmor. Du hemiska cancer har inte bara tagit livet av dom, du släcker liv på barn, du kryper in och placerar knölar som så småningom blir tumörer. Sedan får dom behandlas med cellgifter, en del går det bra för men vissa av dom dör. Du är också väldigt bra på att placera knölar på halsen, du kryper även in i svalget i munnen där du låter knölar växa.

Hur kan du, jag kallar dig Mr Cancer, det finns så många som går på kontroll som har en aktiv cancer men många kämpar på. Jag hoppas att det kommer något revolutionerande som tar död på dig. Många stödjer ju cancerforskningen och det är ju superbra, jag vet att det är många som kämpar på.

Till alla som gör det – jag håller verkligen tummarna för er, för cancer ska inte tro han kan ta död på fler.

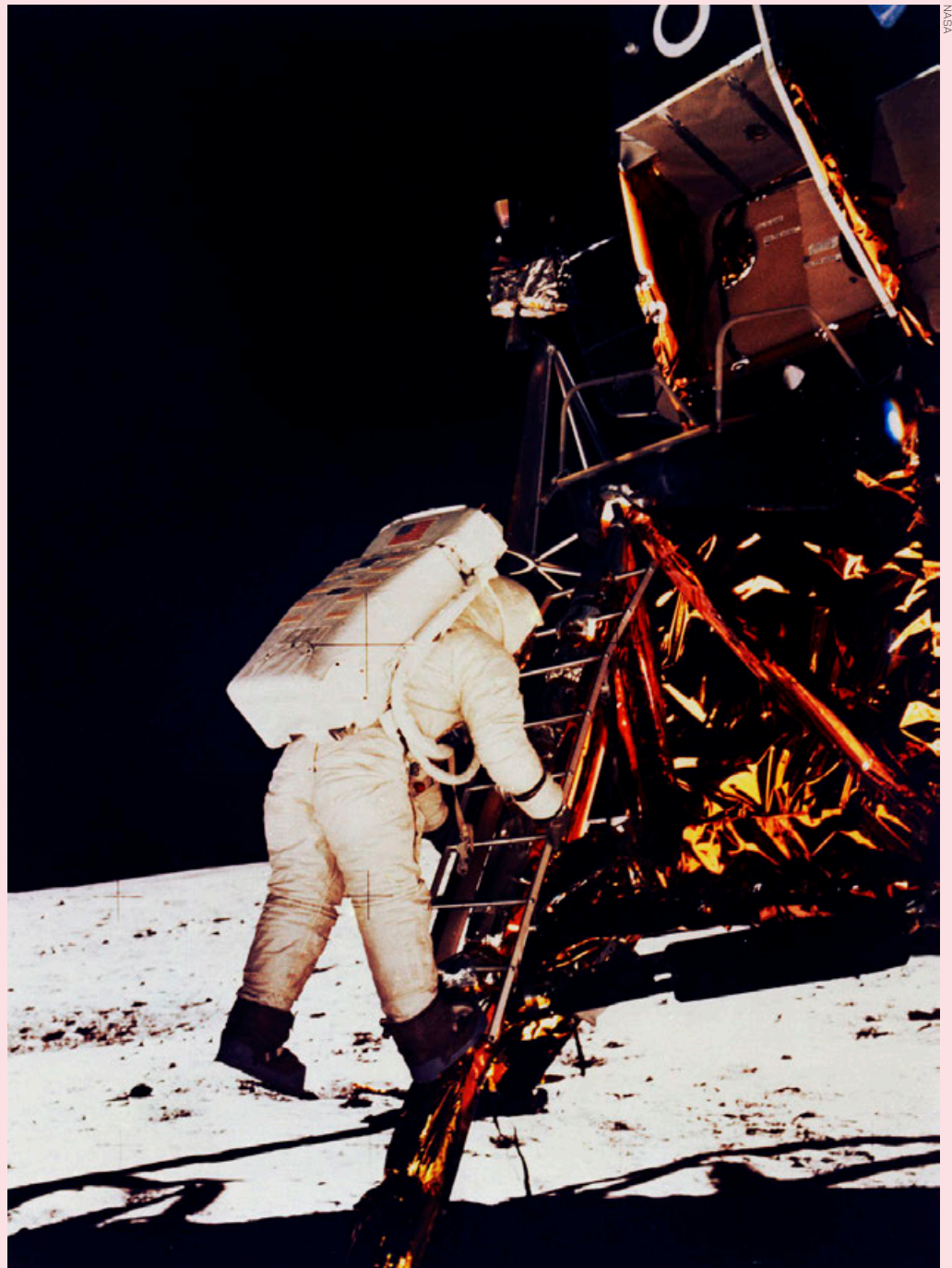
Från en som verkligen bryr sig om er, kämpa på.

LENA FREIJ

Skall skola vi, skola i kroki

● Magister vid kateder. Härdig
luktar klister, allmänt vedervärdig
Attack på kartan, pinnen Pek
här bor finnen, här en grek
Plus och minus gånger delat
alltid Bock, ändock han felat
Jordaxel så lång och rak
sticker ut ur rektors bak
Fez och dog, gjorde rektor Rektüm
en riktig rektor imperfektum
Så skola skolas slipsten dragas
sås o kola serveras, ändå det klagas
Skola skall icke skola rektorslös
rektor, en Ruda men luktar Gös
Rektor Rudas mittenbena
prydligt rak som ryggens fena
Forska hellre än rektorera
torska på titelsjuka, krävde mera
Skolans julspel känns ej fel
med en gelska fröken som an gel
Lära-rinna Lära-re
rinna-re men innan tre
Stygnet runt, Hammars lag ånyo nöjd
å trä å trä i sy o slöjd
En historia kan vara kul
lektor Veckis fräckis var en ful
Geografi o si o så
en geograf i vadå?
Matematik ger i panik
per automatematic
ett frustrerat skrik
Fysik visst följa vissa lagar
mystiken följer vissa dagar
Frk. Fröjds fysik som behagar
bara laglösheten klagar
Predikan i hög bister ton
en lektion i religion
Helig, alls icke något velig
vardevisstenvarden kon
Runt i ring på kolstybbsbana
till ont i alkoholstybbsblana
utan mål och utan måtta
varvid vi skola id & rotta
Det är ett gal och gapande
om samhälls-val-kunskapande
Bildlektion, sån fin banan
är en kroki kuk på Jan

JAN WALLIN

Sommaren 1969

● Femtio år sedan, det var en oerhört lång, varm och stekhet sommar, man kunde bada redan i maj månad.

Då hörde man mycket rykten om Apollo 11 och den stundande månlandningen. Natten till den 21 juli var magisk. Jag såg

månlandningen tillsammans med mina föräldrar. Det var direktsändning på tv och fladdriga bilder. Man såg Neil Armstrong ta dom första stapplande stegen på månen och det första han sa var: "Ett litet steg för människan, ett stort steg för mänskligheten".

Min far sa då att dom skriver världshistoria och det hade han rätt i. Jag var 12 år och var väldigt intresserad av rymden, efter att ha lånat pappas fältkikare och tittat på himlen och försökt se månen.

ADOLF ARBELIUS

.....

Lena Frej satt i en cell på häktet i Uppsala natten hennes pappa dog, pappan som jobbat där på häktet och låst in henne flera gånger. Efter tio år på härbärgen och åtta år ute i tält, husvagnar, trappuppgångar, tunnlar och toaletter har hon och hennes man Ronny snart en egen lägenhet. På senaste kol-testet blåste hon 44, men syresättningen är bra. I höst ska hon skriva tre brev, ett var till sina söner. För det finns saker om sitt liv hon vill berätta för dem. TEXT ULF STOLT FOTO ANNELI HILDONEN

.....

Kvar att

skriiva

Det var samma natt som Fadime Şahindal sköts.

När Lena Freij satt där kom liksom ett blått ljussken – varmt och vänligt, inte alls skrämmande eller oroande – som drev makligt genom cellen under kanske sju-åtta sekunder.

– Jag har tänkt att det kanske var farsan som kom förbi och sa hej då i cellen, han dog ju den natten.

Tidigare på kvällen hade hennes pappa ringt och bett henne och hennes man Ronny att komma och hälsa på honom, han ville inte vänta på besöket från dem längre.

Det var "Bingolotto" på tv, han ville inte titta ensam.

Men innan de skulle ge sig av skulle Lena Freij bara gå ett ärende över innergården där de då hyrde en lägenhet i Uppsala och sälja tre förpackningar heroin till en person. Hon hann dock bara säga "hej då" och slå igen dörren, sedan var det poliser överallt.

De letade igenom lägenheten och fann droger och de båda anhölls direkt på kvällen. De släpptes sedan tidigt på morgonen – då var det rörigt på häktet, många poliser, Fadimes pappa hade förts dit under natten efter att han gripits för mordet, fick de reda på.

– Jag hann aldrig se pappa igen. Det kan jag ha så dåligt samvete för. Jag kan höra den där rösten än i dag: "Kom hem Lena, jag orkar inte vänta längre".

Arresten och häktet i Uppsala, Lena Freij och hennes pappa har sin alldeles egna historia.

Hennes pappa var kriminalvårdare och jobbade där en period och behövde därför i tjänsten, vid ett flertal tillfällen, låsa in henne i samband med att hon greps och anhölls för olika brott. Det kunde hända att hon vädjade till poliserna om att få bli förd till fyllecellen i stället, när hon visste att hennes pappa jobbade i arresten. Ibland var poliserna tillmötesgående mot henne, ibland inte.

– Det var så pinsamt... han bad mig spola ner sprutorna, sen fick jag sitta i hans lilla kontor och vänta lite, jag var helt slut och bad att få gå och lägga mig. "Du ska snart få gå in i en cell och lägga dig", sa pappa. "Det är jobbigt, men jag måste" sa han när han vred om nyckeln. Sen gick han hem.

– Jag har ofta tänkt på att pappa jobbade på häktet och låste in mig där ibland och att jag satt inlåst där den natten han dog och inte kunde hälsa på honom som jag tänkt göra. Jag har tänkt mycket på det.

Jag har ofta tänkt på att pappa jobbade på häktet och låste in mig där ibland och att jag satt inlåst där den natten han dog.

LENA FREIJ ÄR född och uppvuxen i Uppsala.

Hon beskriver sig själv som att hon var minst i klassen, smalast och kortast. När hon var tolv började hon smygröka. När hon var fjorton började hon dricka alkohol.

– Jag fattar inte att morsan inte sa till när jag rökte, eller när jag kom hem på fyllan när jag var fjorton när farsan jobbade natt.

Hon beskriver sig själv som "en kaxig tonåring". I sin dagbok skrev hon att "till helgen ska vi supa". Och sedan en hälsning under det till sin mamma: "Så nu vet du det morsan, för jag vet att du snokar i min dagbok. Skyll dig själv".

– Det var mellanöl vi drack då, köpte dem i en fiskaffär. Vi var tre tjejer som hängde ihop och de var större än mig, jag var så liten

så det såg ut som om jag gick i sexan fast jag gick i åttan. Från november 1974 – jag kommer så väl ihåg det här – till maj 1975 var jag full varenda fredag. Skoldansen var då.

När hon var 17 år fick hon jobb på Kungsgårdets sjukhus i Uppsala, i samma veva ordnade hon en lägenhet och flyttade hemifrån.

Ganska snabbt blev tillvaron problematisk. Hon och en kamrat började hänga med personer inne i Uppsala som var tio år äldre än dem, de såg upp till dem och många av dem var missbrukare.

– Det ringde killar till jobbet som satt inne och ville att jag skulle hämta dem, eller kom in där alldeles skitiga, på rymmen, och frågade efter mig.

När filmen *Ett anständigt liv* visades på bio i Uppsala gick hon och såg filmen tre gånger.

– De var mina idoler, jag såg upp till dem. Jag identifierade mig liksom. Jag kände att... jag visste när jag var så ung som 14 år att jag kommer att börja knarka – de verkar ha det så skönt, slipper ansvar och allt sånt.

– Exakt så tänkte jag då. Det låter helt sjukt nu, men så var det.

Långa perioder var hon sjukskriven.

– Det var jobbigt när jag var sjukskriven och satt vid Centralbadet och jobbarkompisarna kom förbi, jag såg att de såg när jag satt där och hinkade öl. Det var lite tungt.

Människor hon kände dog i olyckor och överdoser, folk hamnade i fängelse, på mentalsjukhus.

– Det är klart att jag insåg var det barkade, men jag tänkte inte så mycket på det... jo, ibland kunde jag sätta mig ner och tänka: "vad fan håller jag på med?". Morsan och farsan var helt knäckta, min tvillingbrorsa

► I en text i tidningen skrev Lena Freij att hon lyssnade på Björn Afzelius låt "Dialog i Mariagränd" i just Mariagränd på en cd-spelare. Nu kom hon ihåg att det var på en kassett och i hennes gamla gula, vattentäta Walkman hon lyssnade.

sa: "Lena, du förstör ju mamma och pappa". Mina andra syskon sa samma sak.

– När jag var 25 år sa min mamma när alla vi barn var hemma och åt en påsk, att "Lena har en sjukdom som heter narkomani, så ni ska inte skälla på henne". Hon tog mig i försvar hela tiden.

HON OCH HENNES andra son – han var drygt tre månader vid det här tillfället – var familjehemsplacerade utanför Västerås. Det började talas om att hon skulle trappas ner från tabletterna hon tog då, abstinensen och ångesten ökade och en dag, när familjen var med sina egna barn och handlade och bara hon och sonen var i huset, bestämde hon sig.

Men väl uppe vid landsvägen tvekade hon. Och sprang tillbaka och kramade om sonen ännu en gång, la ner honom i sängen igen och viskade att hon måste ge sig av och bad honom förlåta henne, sedan sprang hon upp mot landsvägen igen.

Ytterligare tre gånger sprang hon tillbaka och kramade honom till avsked innan hon liftade in mot Västerås.

Det är skam, skam så in i helvete att vara hemlös. Det finns inget värre. Man ser det i andras blickar.

Dagen efter stod hon på Fristadstorget i Eskilstuna och väntade på att Systembolaget skulle öppna. En bit bort stod två män. Hon gick över till dem och frågade om de hade en tändare.

Det var första gången hon träffade sin blivande man Ronny.

Efter mötet på torget tog det några veckor

▲ Lena Freijs mamma bodde på Västerlånggatan 56 fram till hon var fem år. Då dog hennes mamma och hon togs om hand av släktingar i Uppsala, för hon kunde inte bo kvar där med sin alkoholiserade pappa.

innan de blev ett par. Efter en tid ringde Lena Freij sin mamma och fick veta att sonen tagits omhand av hennes kusin.

– Min kusin berättade sen att när hon var på BB och hälsade på mig nån dag efter att jag fött min andra son, viskade hon i hans öra: ”om din mamma inte kan ta hand om dig så får du komma till mig”.

Lena Freij har tre söner. Två av dem har vuxit upp med hennes kusiner, på olika våningar i samma hus. Och hon och Ronnys son har vuxit upp hos hennes tvillingbror.

– Jag har haft kontakt med dem hela tiden, vykort och telefon. Och jag har hälsat på dem när jag kunnat och varit i okej skick. De har alla vetat att jag är deras mamma. I dag är kontakten så där, bäst kontakt har jag med mellansonen.

EFTER RUNDFLYTTANDE MELLAN olika mellan-svenska småstäder hamnade Lena Freij och hennes man Ronny i Stockholm 2007. Hon räknar det som att de har levt som hemlösa i 18 år – tio år på härbärgen, åtta år ute – i tält, husvagnar, tunnlår och på toaletter.

– Finns inget värre än att dra runt och släpa på grejer, gå till Klaragården och tvätta. Duscha på Centralen och sånt.

Toaletten på Brommaplan och den på Söder Mälåarstrand har de bott på en hel del.

– Det kan bli ett par timmars sömn. Sen kommer städarna och de som tömmer myntboxen. Ibland öppnade de dörren och slängde några mynt på vår filt, de såg att vi var slutkörda och behövde sova.

– Det är inte så kul att sitta på tunnelbanan helt slut med var sin Dramat, när folk är på väg till jobbet. Nej, det där livet vill jag inte tillbaka till. Absolut inte.

Sedan några år tillbaka ser livet annorlunda ut för dem. Om tre månader blir lägenhetskontraktet deras. Och med drogerna ur bilden blir det annat som måste hanteras. Hon tyckte i början att det var svårt att vara inne i lägenheten.

– Det var ovant allting för mig i början. Ska vi bara sitta mittemot varandra och äta, ska jag gå ner i tvättstugan och boka tvättid, det går ju inte? Jag ville bara ut, inte till nåt missbruk, men ut. Jag kunde gå de här promenaderna och se ställen där vi sovitt när vi var hemlösa och tänka att ”det var ju inte bättre att va hemlös, men...”.

– Det är skam, skam så in i helvete att vara hemlös. Det finns inget värre. Man ser det i andras blickar. Man sunkar till sig, inte

▲ **Att gå med huvan uppe är en rest från livet som hemlös under 18 år på gatorna i stan. För att då dölja sin trötthet och skärma av sig lite mot omvärlden kan det vara skönt att fälla upp huvan ibland.**

◀ **Lena Freij älskar blommor. Och tar skott från de blommor hon köper och planterar om dem i krukor hemma. "Vi har massor av blommor hemma nu".**

så att vi var jätteskitiga för jag tvättade ju på Klaragården, men det hände ju. Trött och sliten. Då fällde man upp luvan. Kanske därför jag fortfarande har luvan ibland.

För en tid sedan konstaterades att Lena Freij har kol. Dagen innan vi ses och pratar blåste hon 44, men hon har fortfarande bra syresättning av blodet, 98 procent, så sjukdomen påverkar inte så mycket ännu.

Värst är röksuget. Hon får inte röka längre.

I DEN SENASTE boken *Hemlös – med egna ord* från 2015 har Lena Freij med åtta texter. Skrivit har hon alltid gjort, dagböcker i perioder i livet, och ett romanutkast.

– Så synd att sånt kommit bort när man blivit vräkt eller magasinerat saker och så. ►

När min ena son var liten 1995 skrev jag en bok och skickade in till Wahlström & Widstrands förlag, den berättelsen var från det att jag gick ut nian till han föddes. Det var 139 sidor, skrivet på maskin. De papperen kom bort sen i en sommarstuga vi lånade, jag hade inga kopior.

– Förlaget skrev att de tyckte jättemycket om det jag skrev, men att det var för många pratminus. Boken hade titeln *Dagar som kom, dagar som gick*.

Och det var på grund av en text hon skrivit i ett gammalt nummer av Situation Sthlm – # 212, april 2015 – som vi bestämt att ses och prata. I texten beskriver hon en promenad från Mariatorget ner till Gamla stan, på vägen passerar hon Mariagränd och stannar till och lyssnar på Björn Afzelius och låten ”Dialog i Mariagränd”. Och går Västerlånggatan fram och kommer att tänka på sin mamma som växte upp på nummer 56 där, men som inte kunde bo kvar hos sin alkoholiserade pappa när mamman dog när hon bara var fem år, utan hamnade hos släktingar i Uppsala.

▲ *Lena och Ronny Freij gifte sig 1993, förra året firade de silverbröllop. Bröllopsringen fick hon av barnmorskan, men både hon och Ronny har pantat sina ringar. I stället har de tatueringar i varandras namn på armarna.*

Tårarna kommer. Det handlar om barnen, det är det som dyker upp, barnen. Hur det blivit för dem på grund av mig.

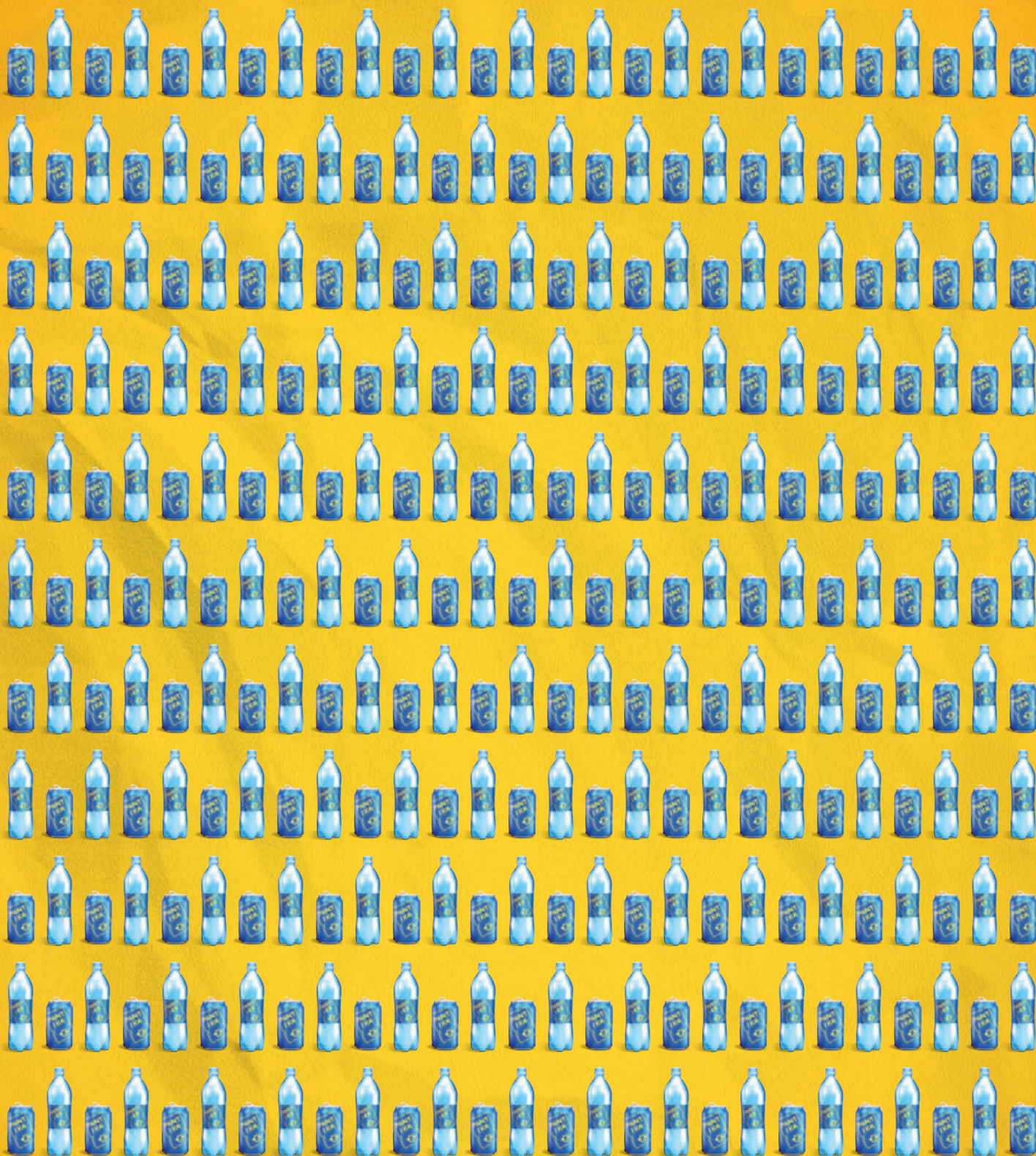
– Ibland kunde mamma gråta på julen. Då frågade jag vad det berodde på och då kunde hon säga att ”mamma längtar efter sin mamma, för jag var bara fem år när min mamma dog”. Då kramade jag henne.

Lena Freij skjuter upp kaffemuggen på bordet. Tar en ny portionssnus. Nu när drogerna är borta ur bilden dyker känslor upp som hon tror att hon skulle må bra av att få hjälp att hantera, gå och prata med någon. För sorgen som väller upp inom henne ibland måste hon hantera.

– Jag får lite panik, börjar skaka när jag är på väg att gråta, jag gråter så sällan. Och när jag börjar skaka blir jag rädd, och tårarna kommer. Det handlar om barnen, det är det som dyker upp, barnen. Hur det blivit för dem på grund av mig.

En kusin föreslog för en tid sedan att hon skulle skriva tre brev, ett till varje son, och berätta sin historia för dem. Så de kan lära känna henne bättre.

– Jag ska verkligen göra det. Det finns saker jag vill berätta för dem. Och kanske skriva en bok också. ☺

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

PANTAMERA

MED EGNA ORD

När kommer de?

● När kommer de?
Själarna som samlas och sorlar,
med nötta skor och gamla kläder
i parken kring en bänk.

Det pratas lågt om överlevnad,
den billigaste maten och
om kommande väder.

Hoppas fler dyker upp nu när
det glesnat i leden.

Räddningen i nöden,
ni skingrar för en stund ensamheten.

Ett udda skramlande med hittad
pant,
hunger och mänsklig heder.

Hittade ni något bakom Willys?

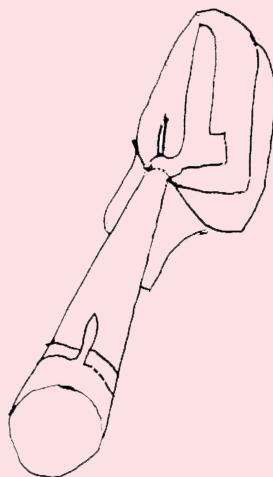
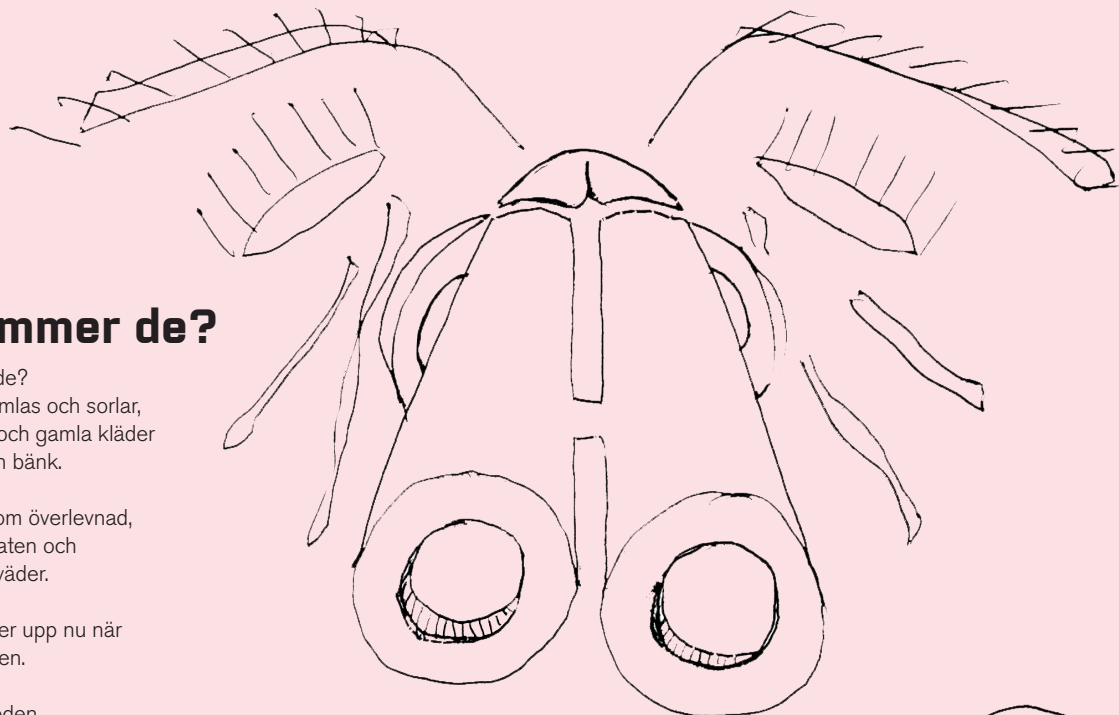
En av många
Tappade ord och
ett försök att förklara,

från en kuf jag känt
sedan jag var barn,

slagen till marken i
unga år.
Det kunde vara värre.

Du tar dig trots allt fram
och har kvar ditt tal,

vi som är dina vänner vi
ler och gissar,
vad är det nu du menar?

HESSIE/SHUTTERSTOCK.COM

Vill inte vara jag

● I Frustrationen, sorgen, ilskan, maktlösheten, känslan av hopplöshet över mig själv, mitt beteende, mina tankar, mina känslor.

Jag vill så mycket mera, jag vill älska mig själv, vill vara modig, stark, och kunna ta hand om mig på ett kärleksfullt sätt, vill göra dom rätta valen, vill tänka dom rätta kärleksfulla tankarna, vill stå upp och försvara mig själv, vill få göra det jag vill.

Men jag klarar bara inte av det, orkar inte, klarar bara av att göra tvärtom hela tiden. Vill älska mig själv men ändå blir jag bäst på att hata mig, slå

mig, nedvärdera mig, allt det jag inte önskar någon.

Vill inte vara jag som jag är, jag vill vara den jag vill vara.

Men något svart, destruktivt som bor i mig och är starkare än jag har makten jag inte råår på.

Njuter av destruktiviteten, den ger mig så starka belöningskickar. Och där är mitt sörande, gråtande, längtan, drömmar återigen kvävda i sitt fångelse av maktlösheten.

Varför skall det vara så här? Jag vill ju så mycket mera. Jag vill inte vara jag.

Hur kommer jag ur detta fångelse?

SIT75

Cleverpastej

● Att du tror på mig, att jag kan bo hos dej
Du ger mej raka svar, ibland jag känner mig som en bror för dig, och ingen av oss tar mer än vi ger varann, jag vet vi båda har en kärlek som är sann, och en stor respekt. Och när det brinner till, så det blir hårda ord det blir viktigt då, med ett riktigt förlåt. Ibland blir man bäng, men om man lyssnar då och inte tystnar så, blir livet bra igen. Vi delar säng och bord, små kåta kärleksord och filmjölkspaket, å jag vet att du vet att när jag ser på dej, så blir jag ofta het. Ja, hård och het, som nån jävla atlet. Då ger du kärleksvård, om du känner för det O när vår gröt blir het, som den sötaste smet om du smet so Long, du vet jag slår pling-plong till kommissarie Maigret, så han får leta dej. När du gömmer dej, för att reta mej. Men du ska veta, tjeje, att jag kan glömma nån grej. Men om jag glömmet dej, fast jag drömmer om dej så får du lova en grej, att du väcker mej För om jag blir så väck, där upp i min pastej, av att älska dej, så får jag då, min tjeje, i stället åtrå dej.?

JAN WALLIN

"En angelägen utställning som bränner till och berör"

VI&DOM EN UTSTÄLLNING OM HATBROTT

**Guidade visningar
lördagar & söndagar kl 15**

Visningarna ingår i entréavgiften
Läs mer på polismuseet.se

Instagram Facebook Twitter

 Polismuseet

MED INSTAGRAMKONTOT @STHLMBIRD

TAR CHRISTOFFER SKOGSMO STILLBILDER AV

STHLM
STADEN MED EN DRÖNARE, OCH VISAR DET

"Jag tog den här bilden på Stjärnhusen i Gröndal i höstas. Det finns några kvarter i närheten som har liknande geografiska former på husen."

FRÅN OVAN

VI INTE KAN SE FRÅN MARKEN. MED ETT ÖGA

FÖR GEOMETRISKA DETALJER BERÄTTAR HAN

OM STADEN I ETT FÅGELPERSPEKTIV.

TEXT Ulf Stolt FOTO Christopher Skogsmo

"Det är här man alltid fastnar med taxin när man ska till Arlanda... Kungsbron till höger och Klarastrandsleden till vänster. Jag upptäckte den där böjen ut i vattnet när jag var där och fotade ett annat hus i närheten i jobbet. Jag har aldrig cyklat på den, men det vill man ju göra."

NÄR CHRISTOFFER SKOGSMO inte jobbar som AD och fotograf på Tengboms arkitektkontor driver han instagramkontot @sthlmbird.

För drygt ett år sedan lättade man en aning på regler och bestämmelser kring drönare, då började han testa att ta bilder på stan uppifrån.

– Jag har jobbat tidigare med drönare och fotat i olika arkitektprojekt, alltid varit intresserad av det perspektivet. Jag har också plåtat höjdbilder åt mäklare med zeppelinare, men det är ganska länge sen.

Kontot har tuffat på sedan dess – i skrivande stund har han gjort 176 inlägg och kontot har samlat på sig närmare 4 000 följare.

– Jag gillar geometriska former, det man inte kan se från marken.

Oftast gör han research på Google Earth eller Google Maps och vet lite vad han är ute efter, men det är inte sällan han får syn på något annat – han kan följa det kameran ser i realtid via en app i telefonen, styr gör han med en liten manövermodul med reglage – som han i stället fotograferar. Han brukar ta flera motiv vid samma flygning, men inte ladda upp dem samtidigt. Han tar stillbilder, filmar inte.

Man får bara flyga en viss höjd över stan – 120 meter utan tillstånd

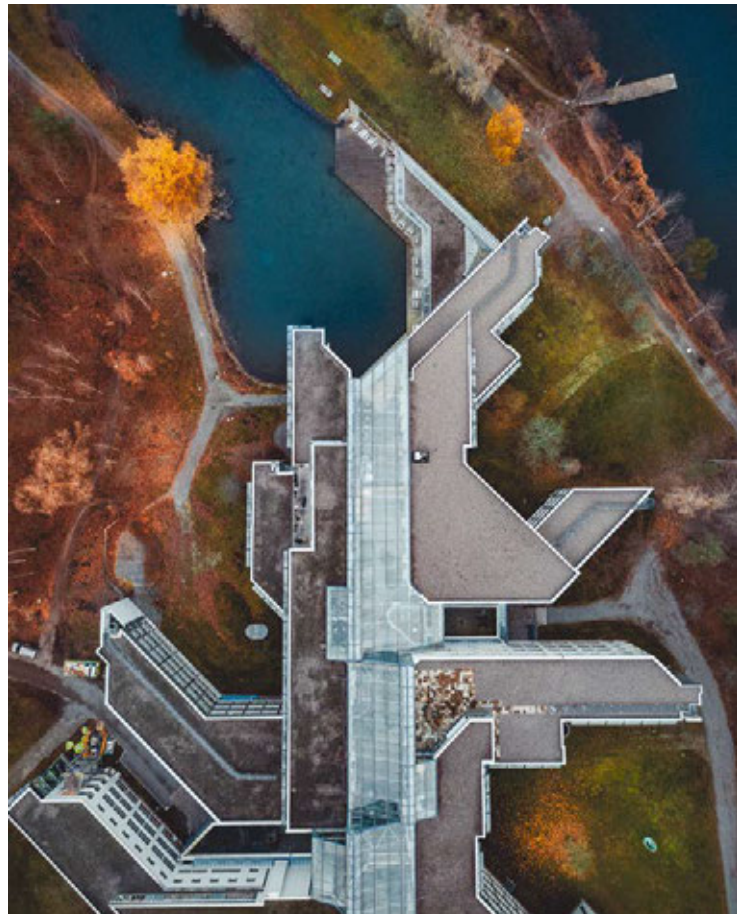
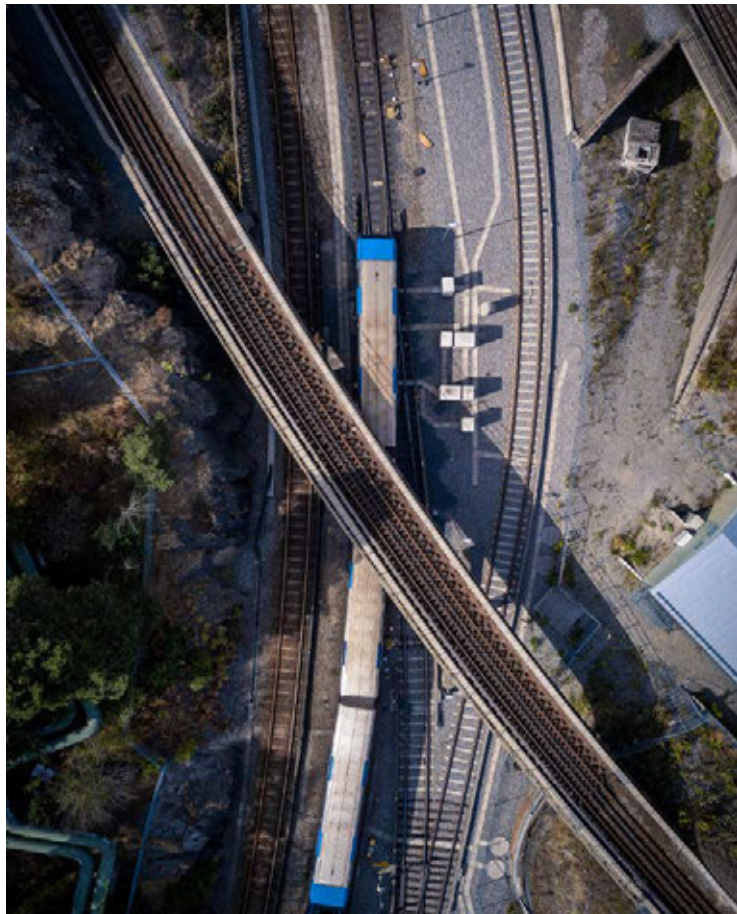
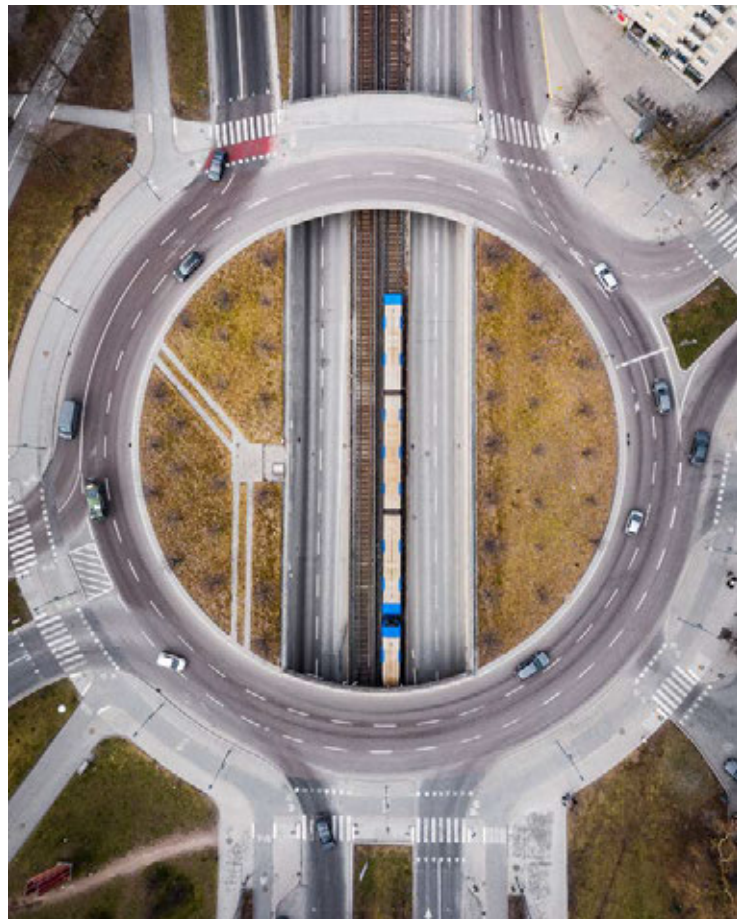
för mindre drönare, och inte högre än 50 meter när Bromma är öppet. Och man måste ta hänsyn till en del helikopterplattformar, Slottet, Rosenbad och några andra skyddsobjekt.

– Jag känner att jag har ett ansvar att fortsätta fotografera på det här sättet, för att jag och alla andra ska få se hur stan ser ut uppifrån.

Till höger: "Om tåget åker uppåt i bild så är det på väg till Thorildsplan och Alvik och Bromma. Rålambshovsparken är till vänster. Åkte dit och plåtade den för nån månad sen. Jag var där i vint-ras – kan ha varit på julafton, faktiskt – men det var för dåligt väder då, blev inte den bild jag ville ha".

Nedan: "Station Skärmarbrink är precis över bilden, så att säga. Nedanför bilden finns det som en stor bangård. Svängen som inte tåget är på går till Hammarbyhöjden, tåget går mot Blåsut".

Nedan till höger: "Jag fotade i Norra Hagaparken för ett annat jobb. Det där är SAS gamla huvudkontor. Jag vet inte om de har det fortfarande, men det omnämns som SAS-huset. Jag rätar upp bilden lite i efterhand för att få lite raka linjer. Här såg jag den gröna växtligheten till höger och de orange träden till vänster".

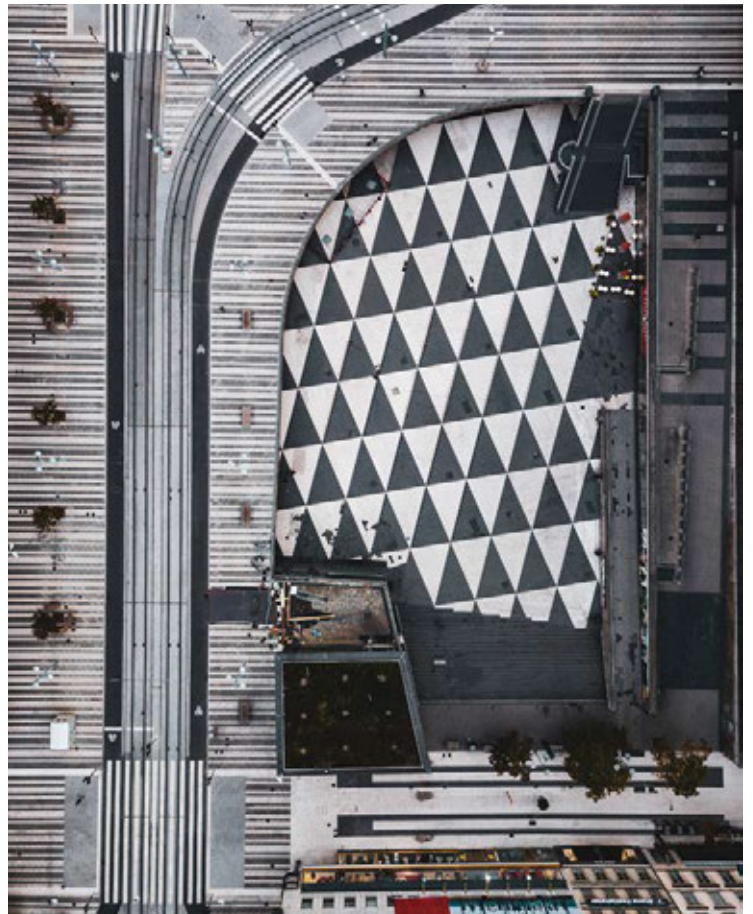
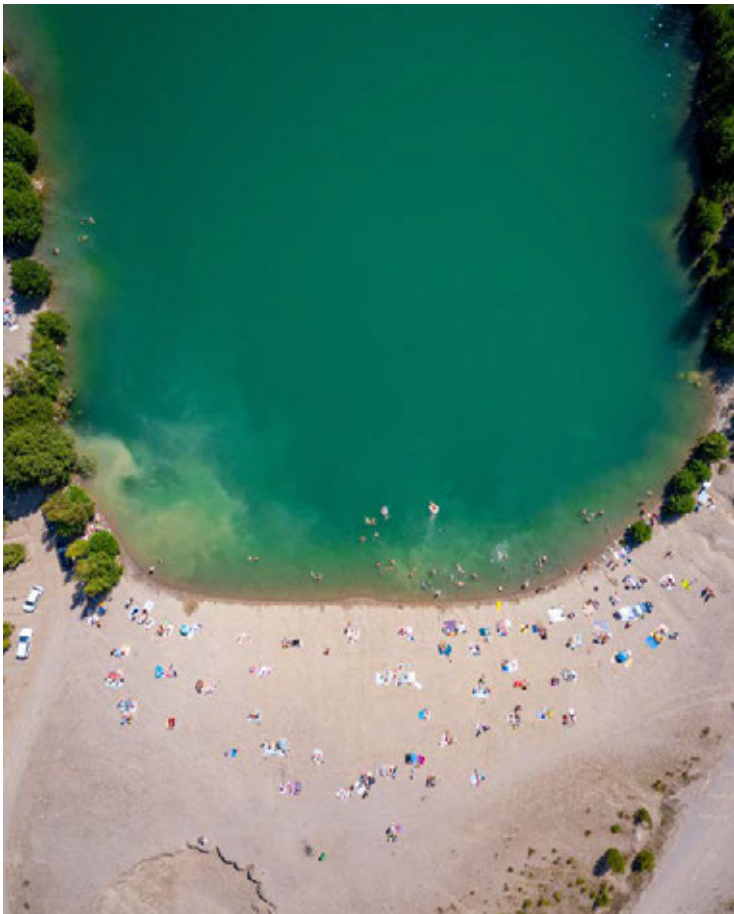

Till vänster: "Den här bilden är tagen vid brofästet på Skansbron på Hammarby sjöstadssidan, ganska nära marken. De vita grejerna i mitten är gungor, lite stylish designade stora gungor som även vuxna kan gunga i. Man kan gunga ut över de gula fälten."

Nedan till vänster: "Den kallas för Blå lagunen på Ekerö. Det är en konstgjord sjö, det är liksom sandstränder där. Det har varit en gammal gruva eller nåt där, de har grävt ut och sen fyllt igen den".

Nedan: "Bilden på Sergels torg togs i september eller oktober förra året, tidigt en söndagsmorgon. Jag ville komma lite högre. Jag gör så ibland att jag plåtar på söndagsmorgnar, för Bromma öppnar vid kvart i tolv och sen kan man bara flyga upp till femtio meter".

Stadsbudskårens flyttkartonger håller högsta kvalitet

Stadsbud i Storstockholm har under många år haft ett stort utbud av flyttkartonger i olika storlekar. Bland utbudet finns klädgarde- rober, kron/lamp-, tavel- och flyttkartonger samt packmaterial.

För att kunna erbjuda hög kvalitet på våra produkter är alla flyttkartonger tillverkade med tre lager wellpapp så hållbarheten ska vara den bästa och hålla länge. Ett mycket bra val om ni ska förvara saker i förråd eller magasinera under en längre tid.

Sedan flera år tillbaka är Stadsbud i Storstockholm miljö- och kvalitetscertificerade genom ISO 9001-14001.

Stadsbud i Storstockholm har nu en ny hemsida. Där hittar ni hela utbudet av flyttkartonger i mått och storlekar samt allt inom flytt och magasinering. Gå gärna in och på www.stadsbud.com

Välkomna!

Välkommen till Stadsbudskårens fyra kontor! Stadsbud i Storstockholm

Artillerigatan 33, 08-782 96 10
artilleri@stadsbud.com

Cementvägen 30, 08-39 96 75
hallvagen@stadsbud.com

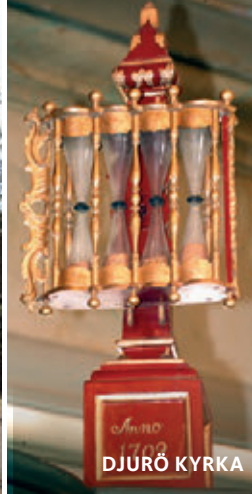
Döbelnsgatan 77, 08-612 30 00
dobeln@stadsbud.com

Ynglingagatan 7, 08-611 55 55
n.station@stadsbud.com

Etablerad 1863 • www.stadsbud.com

SANDHAMNS KAPELL

DJURÖ KYRKA

VÄRMDÖ
KYRKA

ÖRNÖ KYRKA

Gå på upptäcktsfärd i Stockholms kyrkor

Stockholms stifts kyrkor rymmer historia från tidig medeltid ända in i 2000-talet. I sommar kan du återupptäcka den. Från innerstadens tempel, via förorternas moderna kyrkorum ut till skärgårdens kapell.

Visste du att över hälften av Stockholms stift cirka 200 kyrkor är byggda på 1900- och 2000-talen? Ofta ritade av sin tids främsta arkitekter med konstnärliga utsmyckningar av framstående konstnärer. Tillsammans vittnar kyrkorna om skiftande ideal under århundraden av kristendomens historia.

Kyrkorna är invigda platser för tillbedjan och andakt, rum för gudstjänst och gemenskap. Många människor tycker om att gå in i kyrkorummet för att

sitta i stillhet, tända ett ljus eller beundra konstverk och inredning. Den rofyllda atmosfären gör gott i själen och kyrkan är ett rum öppet för alla.

I sommar kan du passa på att se många av dem. Varför inte bli en kyrkvandrare och se hur många av kyrkorna du hinner besöka? Jämföra de äldre med de nyare. Vilka tycker du bäst om?

Till din hjälp finns mobilappen **KYRKGUIDEN**. Med telefonen i handen kan du se vilka kyrkor som finns i närheten. Den visar även vad som är på gång där – gudstjänster, konserter och visningar. Med båt kan du nå flera kyrkor och kapell både i Stockholms skärgård och på Mälaren.

UTÖ KYRKA

VAXHOLMS KYRKA

MÖJA KYRKA

I GATUPLANET

1/5

av 1988 års pris för amfetamin och heroin kostar det i dag, tre decennier senare. Kokainpriset har också fallit, med cirka 40 procent. Likaså är cannabis billigare än för 30 år sedan, även om priset har ökat något de senaste tio åren, men det har också rushalten. Det visar en rapport från CAN, som tagit hänsyn till inflationen.

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

"Så pass mycket intressant läsning i tidningen att jag missade gå av tåget på rätt station."

"Tack själv! Och tack för att du med uthållighet, vänlighet och tålamod står och säljer tidningen. Du visar på att vi i varje stund har möjlighet att förändra oss och göra helt nya val. Du har en beundransvärd kraft."

"Min man eller jag köper alltid Situation Sthlms senaste nummer av dig när vi är i Arninge. Tack för att du visade hur jag kan fota av QR-koden med hjälp av Swish-appen."

GATUSLANG

"Bassligt"

"När nån eller nåt är krångligt, strulligt, lite jobbigt och drygt – 'fan vad du är basslig'. Fotograf Joel Nilsson, mångårig medarbetare på Situation Sthlm som bland annat porträtterat säljarna, hörde det första gången på Gotland där han växte upp."

JOHAN NILSSON

Bo Hellenfors fick en hatt satt på huvudet när han var 16-17 år, sedan dess har han burit hatt. Han har 7-8 olika hattar, men just nu är det den här som gäller.

Var kommer hatten från?

– Det fick jag av Titti från Musketörerna för två år sen. Hon har haft den sittande på ett huvud hemma i kanske tio år. Så har hon gått och tittat på den, sen tänkte hon att "nä fan, jag ger den till Bosse".

Vilken var din första hatt?

– En Stetson, då var jag

16-17 år. Det var på ungdomsgården Fyran, en kille – Juggie Skrikis kallades han – satte den på huvudet på mig, 'den här ska du ha'. Sen dess har jag haft hatt. Lite från och till.

Den vita fjädern?

– Det var i påskas, folk har gröna och gula och röda fjädrar. Då står jag och säljer

tidningen och den här kommer flygande i vinden ensam fram till mig. "Bra", tänkte jag, "jag sätter den i hatten".

Hur många hattar har du?

– Nu har jag väl en sju-åtta hattar liggande där jag bor. Men det är den här som fastnar på huvudet varje morgon.

ULF STOLT

Gåstorget är inte en plats man letar upp, det är en plats man hamnar på. Så har det i alla fall varit för Tomas Liljebrink. Första gången var han 20 år. Här reder han ut livets stora frågor.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

På Gåstorget måste man ju röka en "gås", tyckte jag och mina vänner när vi var 20. Vi hade en stamkrog här i Gamla stan, på hörnet vid bron till Slussen, som hade ett loft på övervåningen och en inrökt källare med dansgolv. Vi gil-lade krogen, och så hamnade vi här en kväll för att röka en joint.

Sen har jag hamnat här många gånger genom åren, oftast när det har varit lite stökigt och jag har behövt reda ut tankar i huvudet: vad ska jag göra härnäst i livet, var ska jag arbeta och ska jag vara kvar i stan? Jag hade en idé om att inte fastna nånstans eller vara bunden. Jag ville inte att nåt skulle bli på rutin. Så jag bestämde att jag inte skulle bo på ett ställe längre än två år. Det var givande på många sätt, men tillslut blir man ganska rotlös. När jag blev äldre ville jag skaffa en bas att utgå från.

Senast jag var på Gåstorget hade jag och

min tjej Elina bråkat. Då redde vi ut en massa saker här. Det var ganska romantiskt, det dalade stora snöflingor ner på torget. Vi kom överens om vart vi skulle, om framtiden och vår tillnyktring. Vi hoppas på en framtid med vår dotter, hon bor hos sin mormor. Jag har medicin nu, metadon, och ska få en OSA-anställning och en träningslägenhet. Det går åt rätt håll, jag ska bara hålla kursen.

När jag har varit bostadslös har jag strosat mycket här. Varje gång jag går över bron vid Slottet och kommer in i Gamla stan är det som att det går en pust i mig, allt blir lugnare. Det är ett annat tempo. På Drottning-gatan marscherar man, här strosar man.

Gåstorget är lite undangömt. Jag har läst att namnet kommer från Ragnhild Grågås, som bodde häromkring. Och det skapades som ett vändplan för brandkåren. Det är lite som en tidskapsel mellan de gamla husen, som en paus i tillvaron. ☺

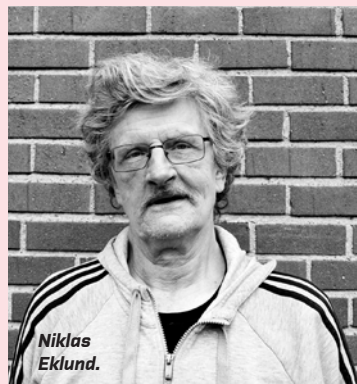
Allvarligaste problemen finns i Stockholm

CAN släpper ny rapport om narkotikautvecklingen

UNDER 1960-TALET, DÅ narkotikaanvändning började bli vanligare i Sverige, var det främst en storstadsföreteelse. 1967 svarade 17 procent av flickorna och 23 procent av pojkarna i årskurs 9 i Stockholms skolor att de provat narkotika. Sedan har narkotikaanvändningen successivt spridits över landet och i dag finns narkotika i alla delar av Sverige. Till exempel kokain och marijuana, som för 20 år sedan mest fanns i storstäder.

– Det kan ha att göra med bättre kommunikation och distributionsmöjligheter, samt digital utveckling. Det måste också finnas en ökad efterfrågan och det är fler nätverk som försöker sig på att sälja narkotika i landet, säger Ulf Guttormsson, avdelningschef på CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Men fortfarande är erfarenheter

av att använda narkotika störst i Stockholm, enligt CAN:s rapport om drogutvecklingen i Sverige de senaste 30 åren.

– Ja, även om det går att få tag i narkotika över hela landet så är det fortfarande enklare i Stockholm.

Stockholm och Skåne brukar vara de två regioner där ungdomar testat och använder narkotika regelbundet lite mer än övriga landet. Skåne har ju närhet med kontinenten och Danmark och mycket av importen sker fortfarande via bron.

Niklas Eklund, ordförande för Brukarföreningen Stockholm, påpekar att droger också kostar mindre i Stockholm än i övriga landet, att det kan vara en bidragande orsak.

– Här finns även subkulturer där narkotika finns, grupper där man kan vara annorlunda och känna sig välkommen. Det gör att många sugts till Stockholm, säger han.

När det gäller narkotikarelaterade problem, som dödsfall, hepatit C och brott, finns det i Stockholms län en överrepresentation.

– Stockholm har alltid legat

högt när det gäller den här typen av problem. Det har börjat ske en utjämning, men Stockholm sticker fortfarande ut lite, säger Ulf Guttormsson och fortsätter:

– Dödlighet och sjuklighet speglar gruppen som har de allvarligaste problemen, det speglar inte direkt de som testat eller använder litegrann. Det visar var de allvarliga problemen finns.

HEPATIT C HAR varit, och är, mycket vanligt bland människor som injicerar droger. Sammanlagt har över 36 000 fall av hepatit C med intravenös smittväg anmälts mellan 1990 och 2017 i Sverige. I Stockholms län upptäcktes 181 nya fall 2017. Antalet har minskat mycket i Skåne de senaste åren, men inte i Stockholm.

– Jag har ingen definitiv förklaring till det, säger Ulf Guttormsson.

178

människor i Stockholm dog med narkotika som underliggande eller bidragande orsak 2017. I landet som stort har dödsfallen ökat med närmare 30 procent mellan 2001 och 2017. Det är främst männen som står för ökningen. Närmare 80 procent av de avlidna är yngre än 50 år.

24%

av stockholmseleverna som går gymnasiets andra år har testat narkotika någon gång. 7,6 har använt narkotika den senaste månaden. Det är vanligare än i resten av Sverige. I Skåne har 18 procent testat, 5,9 senaste månaden. I norra Sverige handlar det om 16 procent av elever som testat, 3,7 senaste månaden.

Sexton

nya fall av hiv med intravenös smittväg anmäldes 2017 i Stockholms län. De alla flesta som smittas bor i Stockholm – nästan 80 procent. Hittills har cirka 1 300 personer smittats via injektioner i Sverige sedan första diagnostiseringen 1985.

– Kanske kan det bero på att Skåne i över 30 år har haft sprututbytesprogram. Men det är inget vi kan slå fast, det är spekulation. I Stockholm är det ganska nytt med programmen. Eftersom hepatit C är så väldigt spritt bland dem som injicerar narkotika tar det lång tid att påverka förekomsten.

Niklas Eklund är inne på samma linje. Att Skåne haft sprututbyte längre, men även att det är nära till Köpenhamn där det går att få tag på rena verktyg lätt.

– Det är också lättare att stoppa spridningen i mindre städer när

"Det har aldrig funnits så mycket narkotika i Stockholm som nu. Men det är dålig kvalitet och många använder flera preparat."

Niklas Eklund

personer får behandling. I Stockholm finns det en så stor mängd personer med hepatit C och risken är större att bli smittad av nån, säger han.

Dessutom är det enligt honom flera månaders väntetid till läkemedelsassisterad behandling mot opioidberoende i Stockholm, men bara några dagars väntan i Skåne.

– Klart det blir problem på gatan här.

Han upplever att det aldrig funnits så mycket narkotika i Stockholm som nu.

– Men det är dålig kvalitet och många använder flera preparat. Det ser vi på dödsfallen, det är sällan att nån bara tagit ett preparat.

CAN:s rapport pekar på att tillgängligheten av narkotika har ökat och att den i dag kanske är större än någonsin. Det verkar också som att den problematiska narkotikaanvändningen har ökat. Brukarföreningens Niklas Eklund tror att det till viss del kan bero på en ökad psykisk ohälsa.

– För många är injektionsbruket ett självskadebeteende, de gör det inte för att det är "kul att knarka". Det är självmedicinering för att de mår riktigt psykiskt dåligt.

MARIA HAGSTRÖM

Annika Ljung.

Polisen: Därför ökar misstänkta narkotikabrott

ANTALET PERSONER SOM misstänks för brott mot narkotikalagstiftningen har ökat de senaste åren, visar CAN:s rapport. I Stockholm misstänktes 11 837 personer under 2017. Det var dubbelt så många som för tio år sedan. Framförallt handlar det om ringa innehav.

Enligt Annika Ljung från Södermalmspolisens narkotikagrupp beror det inte på några ökade resurser hos polisen – tvärtom. Eller att polisen skulle prioritera ringa narkotikabrott, som innehav av små mängder för eget bruk.

– Det handlar om en samhällsutveckling och att tillgängligheten har ökat. Vår uppfattning är att fler har narkotika på sig än tidigare

och att de oftare blir rapporterade när de begår andra typer av brott. "Vanliga poliser" upptäcker narkotikainnehav när de till exempel tar fast nån som snott en cykel, säger hon.

Hon har också sett att det skett en förändring i vilka preparat som används.

– Amfetamin var väldigt vanligt på Söder förut, men på sistone har vi sett en ökning av heroin. Och en stor ökning av kokain. De senaste åren har också läkemedel blivit vanligare. Förut pratade man om att de kom från vården och skrevs ut av läkare, men vi ser att insmugglingen av narkotikaklassade tabletter har gått upp.

MARIA HAGSTRÖM

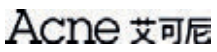
5446

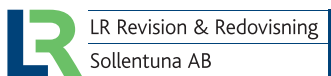
gångar lades människor in för slutenvården på grund av narkotikaberoende i Stockholms län under 2017. 1987 skedde det vid 1 970 tillfällen. Under de senaste trettio åren har antalet personer som fått narkotikarelaterad slutenvård tredubblats i landet, i relation till folkmängden.

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-54595394

Nationaldagen

FIRA 6 JUNI PÅ KUNGLIGA SLOTTET

Fri
entré!
10.00-17.00

Nationaldagen firas sedan vanligt på Kungliga Slottet den 6 juni – en heldag med fri entré till slottets museer, utställningar och aktiviteter.

Under dagen blir det aktiviteter för barn, som till exempel kröning och kostymprovning. Inre borggården öppnas med bland annat kafé och försäljning från Slottsboden. Även Logården, slottets trädgård mot vattnet öppnas dagen till ära.

PROGRAM:
www.kungligaslotten.se

Pärlor för reflektion och eftertanke

FRÄLSARKRANSEN AV GLAS

Den kallas ibland för livbojen. För liksom en livboj, finns Frälsarkransen tillhands när du behöver den. Den lyssnar till ditt hjärta, ditt innersta, och den ger dig rum för reflektion och eftertanke. Dina känslor, din glädje, sorg och frustration möts upp av ett tyst bekräftande från de olika pärlorna i kransen. Hela du får ta plats, hela du behövs, hela du rymms. Frälsarkransen tillåter och omfamnar. Du hör till.

ART NR: 52634417
PRIS FRÅN: 164 KR/ST

Pris:
164 kr
/st

VERBUM

BESTÄLL NU verbum.se order@verbum.se 08-743 65 10

SVEPET

MATTIAS ANGRÄH/SVT

Markus Granseth tar med hjärnan till Sommarlov

TV NY PROGRAMLEDARE I BARNENS FAVORIT-TV SKA RÄDDA KAPTEN DORIS

MORGONEN I DEN värmländska sommarstugan började alltid på verandan, med ett fönster öppet in till tv-rummet. Där ute satt Markus Granseth och tittade på Sommarlovsmorgon till fågelkvitter.

– Det var en stor del av min sommar som barn, att starta varje morgon på det sättet.

Särskilt minns han Morgan och Lasses Tippen och den sommaren då utomjordingar, som pratade baklänges, landade på jorden.

I år är det han själv som syns i rutan som ny programledare för Sommarlov, tillsammans Malin Olsson, Alex Hermansson och Angelika Prick.

– Det är jättekul att få äran att kliva in i den rollen. För mig är det på riktigt en dröm som går i uppfyllelse. Det är stort, programmet är ju en härlig tradition, säger Markus Granseth, som tidigare varit programledare för bland annat Bolibompa och Experimentkampen.

Årets tema i Sommarlov är hjärnan. Bland annat får barnen vara med om att lösa gåtor och rebusar och hjärnexperter kommer på besök för att berätta hur hjärnan fungerar.

– Hjärnan är fascinerande. Man bär runt på den hela tiden, den används konstant, men man har aldrig sett

den. Det är en väldigt hemlig men viktig del av vår kropp.

I årets Sommarlov, som startar 10 juni, har Kapten Doris fastnat med sin ubåt på botten av sjö. Hon har tappat minnet, vet inte var hon har lagt sina nycklar och kan därför inte ta sig upp igen.

– Vi ska tillsammans med tittarna lösa olika mysterier för att hitta nycklarna och rädda Kapten Doris.

Temat passar Markus Granseth perfekt. Han har alltid tyckt om problemlösning, vetenskap och uppfinningar.

– Jag har ett ganska starkt minne kring hur jag upptäckte den ådran i mig själv. Jag var inte särskilt gammal och var med pappa i en affär. Jag ville

– HJÄRNAN ÄR FASCINERANDE. MAN BÄR RUNT PÅ DEN HELA TIDEN, DEN ANVÄNDS KONSTANT, MEN MAN HAR ALDRIG SETT DEN.

köpa ett batteri, för jag hade förstätt att det var en speciell kraft i den där lilla fyrkanten, det var nåt magiskt.

Han fick sitt batteri, började mixtra med olika motorer, plocka isär och bygga om. Hemma i garaget fick han ett eget hörn: "Markus uppfinnarhörna".

– Jag gjorde allt från en elektrisk handuppräckare i skolan, så att jag slapp sträcka upp armen, till en dörröppnare till mitt pojkrum - tryckte jag på en knapp så öppnades dörren. Jag byggde också en grej som startade en bandspelare när nån passerade utanför vårt hus, som kunde skrämma dem.

Den här sidan av honom har han "öst ur" även i tidigare programledarjobb.

– Jag tror att jag i Sommarlov kan bidra en hel del med min humor och uppfinningsrikedom. Och lite galenskap.

MARIA HAGSTRÖM

ULF STOLT

BoJack Horseman

NETFLIX I en alternativ värld där människor och antropomorfska djur lever sida vid sida, bor BoJack Horseman. På nittiotalet var han stjärna i sitcomserien *Horsin' Around*, nu är han en föredetting – bitter, alkoholiserad och deprimerad.

För att göra comeback planerar BoJack Horseman att berätta allt i sina spökskrivna memoarer, medan han tjafsar vidare med Todd, som var på fest hos honom för fem år sedan och blev kvar på soffan.

Den animerade serien är skapad av Raphael Bob-Waksberg.

REDAKTIONENS TIPS

Spår av liv efter sockenbarn

BOK I boken *Spår av liv* får vi följa August Theodor Blomqvist (1854-1941) som på 1860-talet blev sockenbarn i Lövö socken väster om Stockholm. Prästens notering i husförhörlängden om att August Theodor var ett sockenbarn är utgångspunkt för den mikrohistoriska forskning som ligger bakom boken.

Det som utmärker mikrohistoria är att med utgångspunkt i någonting begränsat – i det här fallet en person – skildra en större historia. Exempelvis om sockenbarn. Och visa att det finns en annan bild av sockenbarn än Harry Martinsons Martin i *Nässlorna blommar* från 1935.

Boken ges ut av Stockholmia förlag.

ULF STOLT

Lösning kryss #261

Se förra numrets vinnare på s.45.

"Framtidens mat handlar om mötet med teknik, data och innovation." – Anders Sewerin, grundare av Smaka på Stockholm.

"Det är inte svart eller vitt på Flashback."

Maja Frykberg Andersson

TEATER Vad händer om det som sägs anonymt på Flashback får liv på en scen? Vilka döljer sig bakom nicknames som "Fittslickarn!" och "Good-Sheepard!"? Det ville Spångs Orkester undersöka. Och hur den totala yttrandefriheten på internet påverkar oss. Resultatet blev föreställningen "YTTRANDEFRIHET PÅ RIKTIGT I Flashback iaf".

Men allt började med att de själva blev uthängda på Flashback.

– Det har skrivits om flera av oss på Spångs Orkester, vilka våra adresser är och det har spekulerats om saker som hänt i våra liv. Jag hade en väldigt negativ bild av Flashback, hur det kändes att bli uthängd och hade hel en del fördomar om forumet.

PRESENTERAD

Men när vi började läsa olika trådar såg vi att det fanns mycket fint och bra också, till exempel trådar där de pratar om ångest och psykisk ohälsa. Det är inte så svart eller vitt, säger Maja Frykberg Andersson, som registrerar föreställningen tillsammans med Sanne Bornesten.

I förarbetet har de intervjuat personer som använder Flashback och valt ut ett antal trådar direkt ur forumet

att göra teater av.

– Vi tar text och anonymitet och skapar en verklighet. Det som i början var ord blir till scener och karaktärer. Vi försöker hitta det mänskliga bakom texten, säger Sanne Bornesten.

Föreställningen spelas vid nio tillfällen från 7 juni på Moment:teater i Gubbängen.

MARIA HAGSTRÖM

Det spökar i Edda Magnasons studio

MUSIK Edda Magnason har under arbetet med fyraspårsplattan *Tune of a Crooner EP1* kallat den för "min musikalskiva".

– Jag vet inte riktigt vad jag menar med det, men tanken gör mig glad. Jag tror att det finns en gammal crooner som spökar i min studio,

för jag har helt plötsligt börjat gilla fluffiga saxofoner, smörsång, och americana.

I pressmeddelandet beskriver hon de fyra spåren – det kommer mera musik i höst – så här:

– Mikael Wiehe sa att jag sysslar med experimentell Paul McCartney

pop. Min bokare sa att det var dreamy Betty Blue-pop. Jag har aldrig förr känt mig så hemma i nära referenser, så det är så jag beskriver det själv nu.

Tune of a Crooner EP1 släpps 31 maj.

ULF STOLT

Satir om den förutbestämda döden

BOK Med sin fjärde roman förlägger Martina Montelius handlingen till Brage Weindels avlivningsklinik Tusenskönan. Där premiekunden June just checkat in – så evinnerligt trött på den politiskt korrekta samtiden att hon inte vill leva. På kliniken möter hon den unga Alida, som aldrig velat leva. Och Uffe, som mest råkat hamna där. Nu delar de återstoden av dagar och deras livsöden flätas samman.

Har man läst Martina Montelius tidigare känner man i *Avlivningsklinik Tusenskönan* igen både humorn, satiren och den ömma blicken på mänskligheten.

ULF STOLT

Martina Montelius

NIKLAS HELLGREN

Värt att kolla upp:

SAAD

MUSIK Saga West från Dolores Haze och Adam Odelfelt från Tella Viv i nytt musikprojekt.

Min mor växte upp som nazistbarn

P4 DOKUMENTÄR Journalisten Elisabeth Edbergs intervjuar sin mor, som växte upp bland nazistiska Nasjonal Samling i Norge under fyrtioalet.

Sjömanskompositioner – färgens dramatik och stadens dynamik

UTSTÄLLNING Gösta Adrian-Nilssons banbrytande utställning från 1918 återskapas på Sven-Harrys konstmuseum. Visas från 30 maj.

Sparkonto utan ränta är som vår utan

Bli inte nollad - öppna sparkonto direkt*

Fria uttag och utan avgifter

SBAB!

*Vi har insättningsgaranti på våra konton enligt beslut av Riksgälden. Det innebär att du får ersättning för ditt insatta belopp upp till 950 000 kr om SBAB skulle gå i konkurs eller Finansinspektionen beslutar att garantin ska träda in. Dessutom kan du få ersättning för insättningar från vissa särskilda händelser med högst 5 Mkr. Ersättningen betalas ut av den myndighet som hanterar garantin. För mer information se www.riksgraden.se/sv/insattningsgaranti/

DÅTID STHLM

JUNI 1973

ENLIGT ETT RIKSDAGSBESLUT ska 1 200 polistjänster tillsättas under tre år. Utbildningen är 10 månader, därefter två års praktik med full lön, 2 454 kronor per månad.

Easy Rider visas på Cinema på Birger Jarlsgatan. "En film om ett stycke USA på gott och ont som borde angå alla", skriver Hanserik Hjertén i en recension i SvD.

Kommunalarbetarförbundet protesterar hos landstinget mot att sjukhusvårdninnor jobbar som gratis arbetskraft på länets sjukhus i Röda korsets regi.

Journalhavande kurator i Stockholm – nås via numret 90 000 – tar emot långt över 10 000 samtal per år.

En 35-årig man erkänner först ett tretton år gammalt olöst mord på en kvinnlig taxichaufför, några dagar senare tar han tillbaka sitt erkännande. Enligt polisen har han inget med brottet att göra.

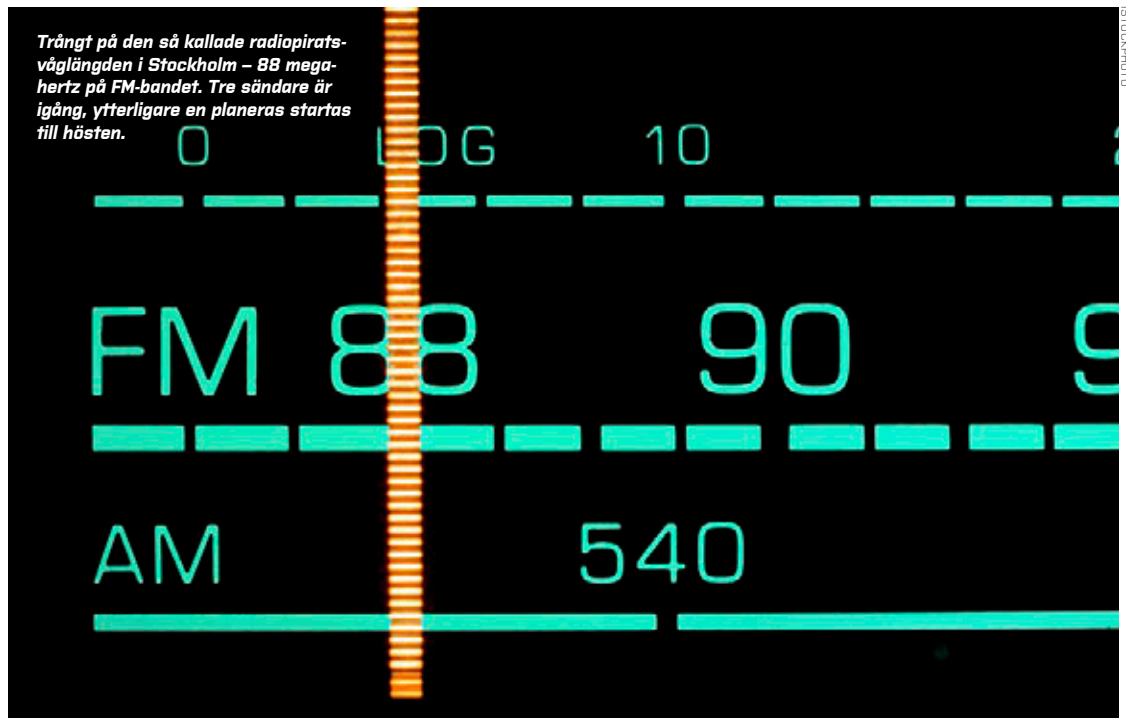
Det äldsta Epa-varuhuset i Stockholm, det har legat på Götgatan sedan 1930, stänger.

I en trebetygsuppsats inom ämnet folklivsforskning – "Pizzerior, en aktuell innovation i Stockholm" – konstaterar studenten att branschen bygger på skattefusk, illegal arbetskraft, svarta pengar och dubbelbokföring. Det finns ett tjugotal pizzerior i Stockholm, ytterligare sju planeras.

Under vinjetten "Du och lagen" i Expressen skriver advokat Leif Silbersky 4 juni att "nu är det dags att få öppen prostitution".

Det kostar 151 kronor per månad att hyra biltelefon.

BIRGITTA WICKBOM i Tensta är Stockholms första distriktsbarnläkare. Hon var tidigare föreståndare för den

PER-ERIK BÖRJESSON ÄR FÅRAHERDE FÖR KUNGENS FÅR, ANSTÄLLD OCH AVLÖNAD AV STOCKHOLMS STAD.

första barnavårdcentralen i Tensta 1968-69.

Trångt på den så kallade radiopiratsvågslängden i Stockholm – 88 megahertz på FM-bandet. Tre sändare är igång, ytterligare en planeras startas till hösten. Televerket har skaffat utrustning för att spåra och samarbetar med polisen.

Björn Borg fyller 17 år.

Den unga stockholmaren som i början av april genomgick en levertransplantation på universitetssjukhuset i Denver, har enligt läkarna avlidit av en så kallad immunitetsreaktion.

Per-Erik Börjesson är fåraherde för Kungens får, anställd och avlönad av Stockholms stad. Till sin hjälp har han hundarna Mitzi, Tessan och Snapp. Han vallar fåren sex timmar per dag.

En reservlöjtnant i Svea livgarde

skjuter mot en kapten i vad som förmodas vara ett svartjukedrama efter en fest i officersmässen.

I Tyresö lånar man flest böcker per invånare i Stockholms län, 12,55 band per invånare senaste året.

En ung pojke ligger hjärndöd på intensivvårdsavdelningen på Karolinska efter en bilolycka. Sjukhuset vet dock inte vem han är – ingen har frågat efter honom.

Konstterapi är ett av behandlingsinslagen på den psykiatriska kliniken på Danderyds sjukhus.

NÄR STATSMINISTER OLOF Palme invigningstalar vid Nordiska arbetarkongressen föreslår han en återgång till 1930-talets planhushållning, för att uppnå ekonomisk stabilitet och full sysselsättning.

Guldsmid Bruno Kranig i Bromma fyller 50 år.

Rådhusrestaurangen serverar smörgåsbord för 14 kronor per person, serveringsavgift tillkommer.

Den första invandrarfestivalen – Invandrarnas folkfest – arrangeras på Gröna Lund. Ett tjugotal grupper och cirka 200 personer deltar, organiserade genom IKC, Invandrarnas kulturcentrum.

Campingset Origo, bord med fyra hopfällbara stolar, kostar 59,75.

Skärgårdsläkaren Per Ullhammar har öppnat för säsongen i södra skärgården. I Djurhamn, på Dalarö, på Runmarö och i Sandhamn. Ring för information om dagar och tider.

Det första pendeltåget från Jordbro station in mot stan körs av Harry Johansson. Som fick åka ut redan dagen innan och fixa strömtagarna på taket som några kastat sten på och förstört.

Var sjätte pojke i årskurs fem i Uppsala kan inte simma 25 meter på djupt vatten.

ULF STOLT

JUNI

1988 Ebbe Carlsson-affären. Expressen avslöjar bokförläggare Ebbe Carlssons hemliga inblandning i spaningarna efter statsminister Olof Palmes mördare.

1976 Kung Carl XVI Gustaf gifter sig med Silvia Sommerlath i Storkyrkan i Gamla stan. Genom vigseln blir Silvia Sommerlath drottning av Sverige.

1709 Karl XII svenska armé besegras av ryssarna och Peter den store vid Poltava. Nederlaget ses som början på slutet av den svenska stormaktstiden.

Insamlingsbössorna kommer från Stadsmuseets samlingar.

FAKTA

Insamlingsbössa av metall. Var från början så kallade FNL-bössor som användes cirka 1973-1975.

Cylindrisk med handtag. Avskruvbart litet lock med springa för sedlar och mynt. 130 millimeter bred, 178 millimeter hög, 108 millimeter i diameter. Maskintillverkades mellan 1970-1975.

ANVÄNDNING

Insamlingsbössan var med i utställningen Stockholmsungdom på Stockholms stadsmuseum 9 oktober 1987 till 15 maj 1988. Den 17 april 1988 var det en speciell Nalen-dag med kabaré i hela huset, arrangerat av Nalens vänner och Stockholms stadsmuseum. Då användes insamlingsbössorna. Ett hopvikt vitt papper var fast-tejpat runt bössan med texten: "Nalens vänner, hjälp oss att hålla igång". skrivet för hand med svart tuschpenna.

Insamlingsbössa 1973

SCANDIC MALMEN

"Jag är ute och handlar second-hand-kläder."

NAMN: Karoliina Toivakka

GÖR: Studerar

BOR: Årsta

ÅLDER: 25 år

Varför kommer du gående just här?

– Jag är ute och handlar second-hand-kläder, så jag går mellan olika butiker här på Söder.

Handlar du ofta second hand?

– Ja det gör jag. Om jag handlar några kläder så köper jag second hand.

Vad pluggar du?

– Jag läser global media på Universitetet. Jag har pluggat ett halvår här i Stockholm nu på min master, jag pluggade på universitetet i Helsingfors tidigare. Jag vill bli journalist, jag jobbar redan lite.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Samhällsmatchen är samlingsnamnet på Hammarby Fotbolls ansvarstagande utanför de kritade linjerna. Hammarby Fotboll är en del av samhället och för väldigt många en stor del av livet. Därför ska vi också vara en samhällskraft att räkna med. Samhällsmatchen är vårt sätt att ge tillbaka och delar vår värdegrund kring gemenskap, kärlek och respekt – men tar också avstamp i FN:s globala mål kring hälsa, jämlikhet och sysselsättning.

HeforShe

Hammarby Fotboll samarbetar med UN Women nationell kommitté Sverige och blev 2015 första fotbollsförening i Sverige (och andra i världen) att utses till HeforShe-ambassadör. Som en del i det arbetet och under parollen Samhällsmatchen har Hammarby sedan 2017 infört särskilda HeforShe-lag där flickor och pojkar spelar fotboll tillsammans. Ett initiativ som uppskattats av såväl spelare som föräldrar och ledare. Och som återigen visar att Hammarby Fotboll är en föregångare när det kommer till jämställdhetsarbetet inom fotbollen då Stockholm Fotbollsforbund nu har börjat planera för mixade serier i S:t Erikscupen.

2019 har Hammarby 15 flick- och pojklag med 150–200 spelare som tillsammans utgör HeforShe-lag i sex olika serier. Samarbetet lär spelarna att det en bra bit upp i åldrarna inte är någon skillnad på vad flickor och pojkar kan göra på en fotbollsplan och att man kan ha minst lika roligt när killar och tjejer spelar tillsammans.

Läs mer om vårt arbete på samhällsmatchen.se

Vill du eller ditt företag stödja vår verksamhet kan ni läsa mer om våra partnersamarbeten och om hur du som privatperson kan engagera dig på samhällsmatchen.se/partner

HAMMARBY
FOTBOLL

James Nachtwey

Memoria

James Nachtwey är en av världens mest respekterade krigsfotografer och fotojournalister. Han ställer nu ut sin stora retrospektiva utställning *Memoria* på Fotografiska med skakande bilder från krigshärdar fotograferade över många årtionden. James Nachtwey ses som Robert Capas arvinge och har sedan 1980 dedikerat sitt liv till att bevaka de mest extrema omständigheter och händelser som människor utsätts för.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet sön-ons 9-23, tors-lör 9-01 | fotografiska.se

Fotografiska